

MEDITÁCIA JARNÁ

Prebúdza sa príroda zo zimných driemot a oblieka sa do pestrých farieb jari. Do zeleného pláňa obliečajú lúky a stráné, kvitnúce záhrady, spod hrúd žirných polí zdviha sa zelené stebľa budúcich klasov obilia, z hlbín lesov a vo vzduchu ožývajú sa veselé spevy vtákov. Skutočne „zemský raj to na pohľad“!

Do tohto očarujúceho jarného obdobia, za ranného úsvitu jednej noci zo soboty na nedeľu, rozozvučali sa zvony našich chrámov a k belasému blankytu výšin s jasotom a radosťou vzniesol sa velebný chorál spojený s nadšeným spevom veriacich: *Christos voskresе — Kristus vstal zmŕtvych!*

V tej chvíli sa cítil každý šťastným človekom, lebo „toto je ten deň, ktorý učinil Pán; radujme sa a veselme sa v ňom“ všetci bez rozdielu. Všetkých nás naplnilo radostné oduševnenie, odložili sme na chvíľu starosti a nechali sme sa unášať sviatočnou náladou...

Pri vianočných spomienkach ohrievalo nás: teplo sálajúce z rodinného kruhu, spomienky na naše detské časy, pozornosť našich milých a oslava príchodu Syna Božieho. Pri oslavovaní zmŕtvychstaleho Spasiteľa zmocňuje sa nás radosť z nesmrteľnosti našej duše a z víťazstva svetla nad tmou, preto, lebo Syn Boží, náš Vykupiteľ, vstal zmŕtvych a smrťou smrť premohol...

Čím je vlastne náš život? Nič iné ako stály útek pred smrťou, zaháňanie myšlienky, že raz i my budeme prach a popol. Chceli by sme večne žiť a večne byť šťastnými a práve toto nám prinieslo Jeho zmŕtvychstanie: „a ležiacich v hrobach život daroval“.

Nemali by sme sa zamyslieť nad tým:

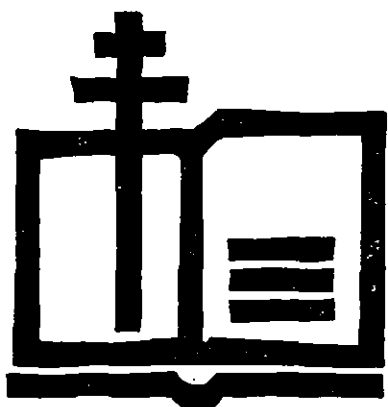
— ako zo studeného spánku zimy rodí sa nový život jari?

— ako nad hrobmi mŕtvych hrdinov dvoch svetových vojen rodí sa nový šťastnejší život na základoch porozumenia a bratstva?

— ako moderný človek stáva sa „všadeprítomným“ pomocou rádiových vln, obrazoviek televízorov a dopravných prostriedkov raketovej techniky, medziplanetárnych letov?

— ako sa postupne objavujú skryté zásoby od stvorenia sveta (urán, atóm,

(Dokončenie na 2. str)

MÁJ 1971

Slavo

Ročník III. • Číslo 5

MESIAC MÁJ každoročne zasväcujeme našej nebeskej Matke, Presv. Bohorodičke. Nie je to jediný mesiac a jediná príležitosť k tomu, aby sme jej vzdávali úctu a vyznávali svoju lásku. Ale je to mesiac hrejivého prerodu prírody, ktorá aj v človekovi prebúdza tie nežné, dojemné a krásne city obrody. Tvori citelný prechod zo zimného a predjarného času do prichádzajúceho času letného, v ktorom vrcholia ľudské snahy a túžby, aby teplé leto umožnilo rozvinúť dôležitú prácu, napr. roľníka, poskytlo sladkú úľavu prázdnoty a dovolenkového odpočinku pracujúcim a podobne.

Aj v našom duchovnom snažení má toto obrodné úsilie prevládať, aby v láskyplnej Božej náruči sme sa cítili ako detky, ktoré prostredníctvom svojej nebeskej Matky neprestávajú prosiť Všemohúceho o požehnanie na úspech svojich časných i večných cieľov.

Prečo sv. Matka Cirkev podporuje túto úctu, prečo ju odporúča a prečo ju uskutočňuje tak dojemným a krásnym spôsobom? Vychádza zo základného poznatku, že úctou Spasiteľovej Matky, Presv. Bohorodičky, vzdávame vhodne a dôstojne úctu i jej Synovi, nášmu Spasiteľovi a Vykupiteľovi.

Presv. Bohorodička si toto vznešené a vysokodôstojné postavenie nezískala len vlastným pričinením, svojou pokorou poslušnej služobnice Hospodinovej, ale predovšetkým pôsobením a milostou samotného Boha. Ak ju tak pocítil, povýšil a ocenil sám Boh, potom aj my — ak Boha naozaj milujeme a v Neho veríme — máme si vážiť Spasiteľovu Matku úprimnou a čistou láskou!

K tomu nás povzbudzuje i II. vatikánsky koncil, ktorý na jednom mieste vieroučnej konštitúcie o Cirkvi nabáda a pripomína: „...že pravá zbožnosť k P. Márii nespočíva v neplodnom a prechodnom cite, ale vychádza z pravej viery, ktorá nás privádza k uznaniu vznešenos-

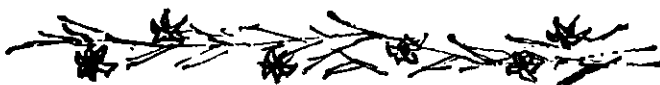
ti Bohorodičky, povzbudzuje k synovskej láske k našej Matke i k napodobeniu jej čnosti.“

Teda nijaký neplodný alebo prechodný cit, ale čistá a uvedomelá viera má byť zdrojom našej úcty, lásky a zbožnosti k presv. Bohorodičke. Nech v tomto duchu sa nesie naša úcta a láska k Nej nielen v tomto mesiaci, ale po celý rok a po celý náš život!

Prosme ju s vytrvalou zbožnosťou slovami sv. Efréma sýrskeho, aby „nás prikryla svojím milosrdenstvom a orodovala za to, aby Jej Syn, náš milovaný Vykupiteľ, nás pre naše hriechy nezavrhol a ako neúrodné stromy nevykorenil!“

Z hĺbky srdca o spojenie v modlitbe k presv. Bohorodičke prosí a úprimne žehná všetkým milým čitateľom:

† Dr. BAZIL HOPKO, biskup

7. mája — Sv. **JURAJ**, biskup mýtleňský (na ostrove Lesbos), zomrel r. 816. V 9. st. žil v Pisidii biskup sv. Juraj, ktorý sa vyznamenal ako obhajca úcty sv. ikon, za čo bol poslaný do vyhnanstva. Ďalší sv. Juraj bol arcibiskupom viennským. Zomrel r. 669.

8. mája — sv. **JAN**, apoštol a evanjelista.

9. mája **NEDELA SAMARITÁNKY** (Sk 11, 19–26; 29–30; Jn 4, 5–43). Tiež spomienka na proroka Izaiáša.

10. mája — Sv. **ŠIMON** Kananejský, tiež Zelota, apoštol. Podľa tradície hlásal evanjelium s Judom Tadeášom v Perzii, kde podľa niektorých bol ukrižovaný a na križi pilou rozrezaný.

11. mája — Sv. **CYRIL** a **METOD**, apoštolovia Slovanov. Ich sviatok však u nás plne oslavujeme v júli, kedy je zároveň pamätným dňom našej vlasti.

12. mája — Sv. **EPIFÁN** a sv. **GERMÁN**. Sv. Epifán bol biskupom v Salamine na ostrove Kypros. Je autorom spisu Panarion (t. j. liek proti všetkým jedom), kde vysvetľuje a obhajuje katolícku náuku. Zomrel r. 403. Iný sv. Epifán bol biskupom v Pávii a zomrel r. 497. Sv. Germán bol patriarchom carihradským a vyznamenal sa ako neohrozený obhajca úcty posvätných obrazov. Zomrel ako vyhnanec vo veľmi vysokom veku r. 733.

13. mája — Sv. **GLYCERIA** a sv. **ALEXANDER**, mučeníci. Sv. Glyceria, panna v Herakleji, bola po ťažkom mučení hodaná šelmám. Jej žalárnik sv. Laodicius, keď videl jej statočnosť a nebojatosť sám sa stal kresťanom a za Marka Aurelia zomrel ako mučeník v r. 177. Sv. Alexander bol cisárskym dôstojníkom. Pretože nechcel obetovať modlám, bol za Maximliána sťatý v tráckom meste Drisipar.

14. mája — Sv. **IZIDOR**, mučeník

s druhmi sv. Heronom, Arzeniom, Serapionom a Diaskurom, umučení r. 249. Iný sv. Izidor sa spomína ako vojak. Bol sťatý r. 151 na ostrove Chios.

Sv. Izidor, patrón roľníkov, žil v Španielsku. Pochádzal z Madridu a dodnes je patrónom tohto mesta. Žil na prelome 11. a 12. storočia.

15. mája — Bl. **PACHOM**, vynikajúci organizátor východného mníšstva. Pochádzal z pohanskej rodiny a pôvodne bol vojakom. Toto povolanie mu umožnilo stretávať sa s vyznávateľmi Kristovho učenia. Po víťazstve cisára Maximliána nad Licíniom, bola armáda, v ktorej Pachomius slúžil rozpustená. V Thebaide si osvojil kresťanské pravdy, dal sa pokrstiť a vstúpil do školy vtedy významného a zbožného pustovníka Palemona. U neho strávil 12 rokov života. Neskôr sám založil svoju vlastnú družinu, ktorá sa požehnanie rozšírila a úspešne pôsobila. Jeho žiakom bol aj sv. Makarius. Aj sv. Atanáz navštívil jeho školu. Zomrel r. 348 ako obeť moru.

16. mája — **NEDELA SLEPÉHO** (Sk 16, 16–34; Jn 9, 1–38). Spomienka na Bl. Teodora, mnicha.

18. mája — Sv. **KOZMAS**.

19. mája — Sv. **PATRIK**.

20. mája — **NANEBOVSTÚPENIE PÁNA** (Sk 1, 1–12; Lk 24, 36–53).

21. mája — Sv. **KONŠTANTÍN** a **HELENA**, apoštol. kráľovia.

22. mája — Sv. **BAZILISK** a sv. **EMIL**. Prvý bol vojakom a mučníkom v Ponte. Niektorí autori sa domnievajú, že bol umučený za Maximliána v Komane. Sv. Emil spolu so sv. Kastom sú africkí mučeníci. Keď videli mučidlá, odpadli od viery. Neskôr svoj zbabellý odpad napravili statočnou mučienickou smrťou. Boli upálení r. 250.

V mesiaci máji spomíname ešte sv. Emila a spolumučníkov (medzi nimi i sv. Priamus), ktorí zomreli na Sardínii (28. mája) a sv. Emila, mučníka v Getuli (19. mája).

23. mája — **NEDELA SV. OTCOV** (Sk 20, 16–18; 28–36; Jn 17, 1–13).

Tiež Bl. Michal, vyznavač, biskup v Synnade. Zomrel okolo r. 820 vo vyhnanstve, pretože obhajoval úctu sv. obrazov.

24. mája — Bl. **ŠIMON**.

25. mája — Sv. **JÁN** Krstiteľ — nájdene hlavy.

26. mája — Sv. **KARP**, žiak sv. Pavla a biskup v Berei (podľa niektorých aj Pergame). Mnohí sa domnievajú, že pochádzal zo zboru 72 učeníkov Pána.

27. mája — Sv. **TERAPONT**, kňaz a mučeník v 3. st.

29. mája — Sv. **TEODÓZIA**, panna a mučenica v bojoch proti obrazoborcom. Iná sv. Teodózia patrí spolu so sv. Theoktistou, Eudoxiou a matkou Atanázou k mučenicom v egyptskom Kanope okolo r. 300.

V Cézarei palestínskej r. 308 umučili 18-ročnú Teodóziu, ktorá pomáhala uväzneným kresťanom. Za cisára Maximliána bola spolu so sv. Alexandrou, Klaudiou, Matronou, Julianou a Eufemiou pre vieru mučená a napokon v Amisii upálená iná sv. Teodózia.

30. mája — **ZOSLANIE SV. DUCHA** (Sk 2, 1–11; Jn 7, 37–52; 8–12).

31. mája — **SVATODUŠNÝ PONDELOK** a **NAJSV. TROJICE** (Ef 5, 9–19; Mt 18, 10–20; 2 Kor 13, 11–13; Mt 28, 18–20).

1. júna — Sv. **JUSTÍN** a druhovia, mučeníci.

2. júna — Sv. **NICEFOR**, patrí k najslávnejším carihradským patriarchom. Pochádzal zo vznešeného rodu a istý čas pôsobil aj v cisárskych službách. Za svoj postoj proti obrazoborcom bol vyhnaný do Chalcedonu, kde r. 828 zomrel.

3. júna — Sv. **LUCILIÁN**, umučený spolu so sv. Hypaciom a sv. Pavlou v Byzancii okolo r. 273.

4. júna — Sv. **METROFÁN**, patriarcha Carihradu, zomrel po r. 325. Je spomínaný v ten deň aj v západnej cirkvi.

5. júna — Sv. **DOROTEJ**. Najprv pôsobil v cisárskych službách za Diokleciana, neskôr voľil duchovný stav. Niektorí autori ho uvádzajú ako biskupa týrskeho. Zomrel za Juliana na následky veľkého týrania r. 362. Iný sv. Dorotej, ktorého sviatok tiež pripadá na tento deň, bol sv. pustovníkom v Afrike a zomrel r. 380.

6. júna **NEDELA VŠETKÝCH SVÄTYCH** — 1. po Sv. Duchu (Zid 11, 33–12–2; Mt 10, 32–33; 37–38; 19).

7. júna — Sv. **TEODOR**, biskup a mučeník.

8. júna — Sv. **TEODOT**, biskup a mučeník.

9. júna — Sv. **CYRIL** alexandrijský. Bol synovcom alexandrijského patriarchu Theofila, ktorý bol odporcom sv. Jána Zlatoústeho. Keď sa sám stal alexandrijským patriarchom, poznal a pochopil svoju chybu a s veľkou ochaťou uposlúchol pápeža, aby meno sv. Jána Zlat. bolo vpísané do zoznamu svätých. Vystúpil veľmi ostro proti nestoriánskym bludom a predsedal cirkevnému snemu v Efeze r. 431, kde bola uhájená dôstojnosť Bohorodičky. Sv. Cyril patrí k významným cirkevným spisovateľom. (10 kníh proti Julianovi Apostatovi, 5 kníh proti Nestorovi a iným). Zomrel na sklonku 1. pol. 5. st.

(Dokončenie z tit. str.)

elektrický prúd, rádiové vlny a iné), ktoré neobjavené čakali na nás, aby sme ich mohli využívať pre svoje dobro a blaha ľudstva?

Keď sa zamyslíme nad tým všetkým, mali by sme skloniť svoju hlavu pred Láskou Boha Stvoriteľa a prijať hlavné prikázanie Jeho Jednorodného Syna: „Milovať budeš Pána, Boha svojho, celým svojim srdcom... a bližného svojho ako seba samého“. (Mt 22, 37–39).

Radujme sa i my z kvitnúceho jarného času, z našej šťastnej prítomnosti, z objavov modernej vedy a techniky, ale hlavne naplňme sa radosťou, povedzme všetkým „bratia“ a vnesme do života lásku, lebo Kristus vstal zmŕtvych, smrťou smrť premohol a ležiacim v hrobách život daroval.

o. PAVOL KOMPÉR, st.

„Tito hrdinovia vzali na seba utrpenie ostatných, ako by im chceli uľahčiť, vzali na seba ich podoby, ich hlasy a sú im vo svojich rôznych bolestiach tak podobní, že moje spomienky blúdia a niekedy sa vo svojom smutnom srdci márne snažím poznať zmiznutého druhu, ktorého mi zakrýva tieň, ktorý sa mu presne podobá.

Boli tak mladí, tak plní dôvery a sily. Každý z nich bol iný a predsa sa v oných trpkých a ťažkých časoch podobali sebe ako vajce vajcu; všetci sa chceli vrátiť domov, všetci chceli žiť. A predsa po väčšine z nich zostali len tie drevené kríže...”

(Z knihy R. Dorgelésa: Drevené kríže.)

9. mája pred 26 rokmi skončila druhá svetová vojna. Bol to pre nás veľký deň víťazstva, ktorý nám pripomína červenými literami náš občiansky kalendár, ale ktorý nám pripomína a stále má zdôrazňovať i naše vďačné občianske srdce.

Zlo vojny sme pocítili sami na sebe a som presvedčený, že nikoho z ľudí so zdravým rozumom a šlachetným srdcom nie je treba presvedčovať o škodlivosti vojny.

Pracovníci švajčiarskeho štatistického úradu pred niekoľkými rokmi uverejnili približnú štatistiku vojen na svete za posledných 5 tisíc rokov. Zostavili na 73 tisíc kartotečných listkov a pomocou elektronických strojov urobili výpočty. Ukázalo sa, že od roku 3200 pr. Kr. až do dnešných čias prežilo ľudstvo iba 292 rokov mieru. Na ostatné roky pripadá 14 513 vojen a bitiek, v ktorých prišlo o život 3 miliardy a 640 miliónov ľudí.

Je to iste veľmi smutná bilancia, ktorá by každého z nás mala vo svedomí zaväzovať, aby sme všetky svoje sily, schopnosti a možnosti vložili k potieraniu všetkého, čo s vojnou súvisí.

Nás, veriacich, k tomu podnecuje nielen naša ľudská solidarita s celým mierumilovným ľudstvom, ale i samotná naša viera. Sv. Anton Veľký, slávny pustovník z čias raného kresťanstva, to pripomenul veľmi výstižne kresťanom svojej i budúcej doby, keď napísal: „Sám Pán prikázal nám hľadať mier, aby sme ho získali. Starostlivo poznajme význam Božieho mieru a usilujme sa ako aj Pán povedal: Pokoj svoj zanechávam vám, pokoj svoj dávam vám..., aby nám nik nemohol vyčítať, že náš mier je mier hriešnikov.“

9. máj nám však pripomína aj záväzok vďačnosti voči tým, ktorí obetujú svoje životy, zaslúžili sa mierou najvyššieho občianskeho a ľudského hrdinstva o víťazstvo mierumilovného pokrokového ľudstva nad hrôzostrašnou fašistickou prišerou. Zachovajme ich pamiatku vo vďačnej úcte a úsilím, že nedopustíme, aby ich zmarené padlé životy boli obetované zbytočne!

Dr. Štefan Ujhelyi

KAŽDÝ ČLOVEK JE MÔJ BRAT

K svetovému Dňu mieru, k 1. januáru 1971 vydal Svätý Otec Pavol VI. posolstvo pod heslom „Každý človek je môj brat“. V posolstve prizvukuje potrebu pokoja a lásky, úcty k človekovi, „pretože je človekom, pretože je bratom, bratom mojím, bratom našim“.

Tento pocit, že každý človek je náš brat, náš blížny, že všetci tvoríme jednu veľkú rodinu, nás zaväzuje, aby sme žili usporiadaným životom vo vzájomnom porozumení a účinnej bratskej láske.

Ako kresťania, mali by sme toto dobre vedieť. Myšlienka vzájomnej lásky veľmi úzko súvisí so základnými pravdami našej viery. Je poznávacím znakom kresťanov.

V dnešnom svete máme dosť príležitostí uplatniť svoj cit lásky k blížnemu. Či je to už v závode, na poli, pri cestovaní, alebo aj doma. Koľko ráz sa nám stalo, že sme boli svedkami ľudského nešťastia pri dopravnej nehode? Ako sme sa zachovali? Nezabúdajme, že pomáhať v nešťastí, — to je naše poslanie. Nedeliť ľudí ani nábožensky, ani nacionálne, ani nijak inak. Ale pomáčať, keď je to potrebné, podľa prikazu samého Spasiteľa: „Choď a rob podobne“ (Luk. 10, 37), pretože každý človek je môj brat.

„Snaž sa, aby čo srdcom veríš a ústami vyznávaš, skutkami si plnil“ (sv. Germán).

o. František Dancák

MRAVNÁ HODNOTA PRÁCE

Vyšli sme z Božích rúk ako holubice z rúk Noemových, aby sme spoznali dobrotu a milosrdenstvo Božie na sebe a na okolí — plného vône Božej prítomnosti.

Boh nám určil smer, dal prostriedky a prejavil želanie, aby sme vlastnou prácou, používajúc skvelú vybavenosť Stvoriteľa, plnili sily a života opäť šťastne pristáli vo večnom prístave jeho dobroty.

Ako bytosť neustále činná, ktorá v nás vliala bytie plné života, pohybu a sily, chce, aby sme sa k nemu opäť vrátili. Dal nám, čo vyžaruje z jeho vlastnej božskej velebnej podstaty — niečo zo svojej vlastnej prirodzenosti. Sme jeho stopy, ba viac — sme jeho obrazom.

Stvorením a odovzdaním vlastnej prirodzenosti zapojil nás do radu svojich poddaných povinnosťou práce.

Povinnosť práce je Bohom daný prostriedok ako dosiahnuť

posledný cieľ. Ak zanedbávame prácu, odkláňame sa od posledného cieľa a ak popierame úplne prácu, škodíme pritom sami sebe a hlavne sa odkláňame úplne od posledného cieľa, a to je ťažký hriech. Iba ustavičným premietaním Božích vlastností v našom živote sme jeho dokonalým obrazom. Iba dokonalým splnením svojej úlohy, úplným využitím prostriedkov a harmonicky usmerňovaným životom sme jeho opravdivými tvormi, a ako takí dosiahneme jeho úsmevy potrebných milostí a sladkého objatia pre dosiahnutie cieľa v jeho sláve.

Poznali sme, že práca je niečo veľkého, svojim pôvodom je niečím, čo v človeku najdokonalejšie predstavuje samého Boha v jeho nekonečnej činnosti. Je však veľká a vznešená, áno, i samým Bohom poctená vo svojom význame. Prácou či už telesnou alebo duševnou sa dejú najväčšie udalosti svetové.

(Dokončenie v bud. čísle)

M. Ďurkán

Pohľadom z autobusu

Vracal som sa po skončení ne-
deľných povinnostiach autobusom do
svojho rodného mesta. Autobus bol
príjemne nenaplnený. Výhľad z ok-
na autobusu bol hrejivý ako slnieč-
ko, ktoré sa púšťalo do zápasu so
snehom i odchádzajúcou zimou.
Predomnou sedeli traja dobre žive-
ní muži. Zrejme boli športovo zalo-
žení, lebo nehororili o ničom inom
ako o futbale. Ich telesný vzhľad
ale nepresvedčoval o ich futbalistic-
kej aktivite, skôr mohli byť repre-
zentantmi v ťažkej váhe. Keď sme
prechádzali istou dedinou, zbadali
sme z chrámu vychádzajúcich ľudí.

Pohľad na nich zmenil obsah roz-
hovoru spolucestujúcich športovcov,
keď jeden z nich dost hlasito po-
znamenal:

„Tí farári sa majú najlepšie! V
nedeľu si to odbije za hodinu a ce-
lý týždeň má na prípravu, aby tam
dačo ľuďom hovoril.“

Druhý mu nedal ani dopovedať
jeho objaviteľskú myšlienku a so
suverenitou znalca pripomenul:

„K tomu plné sudy omšového vi-
na, to je hej!“

Iba tretí rezignovane vzdychol:

„Ale čo z toho, je to aj tak život
na nič!“

Tejto poznámke som neporozumel,
ani som nepátral po jej zmysle,
lebo sa mi hneď vybavilo stretnutie
so staručkým kňazom, ktorý má deň
predtým navštívil v redakcii. Dali
ho do dôchodku. Už nevládze. Do-
kiaľ nepride nový (a kde ho vez-
mu?) musí chodiť a slúžiť. V nede-
ľu tri sv. služby Božie. Cez týždeň
okrem pondelka a soboty vždy ho-
dinu-dve vyučovanie vo vzdialených
filiálkach. K tomu sa pridružila ob-
čas pohreby, zaopatrovania, stránky
a agenda.

„Niet jej u mňa na šťastie veľa,
— hovoril o pokračoval: „Ale naj-
horšie, že moje staré kosti si už ve-
ľmi ťažko zvykajú na premeny tep-
lôt, počasia i čakanie na vlak alebo
autobus.“

Nie je to ojedinelý prípad „spo-
kojného farárskeho života“, lebo ta-
kých takto sviatok-nesviatok za-
priahnutých duchovných správcov
je veľa, i keď z dobromyseľnosti ne-
chceme povedať, že je to u každého.

A uznanie? O tom by sa dalo ve-
ľa písať. Niekedy to nepriznajú ani
ti, ktorým slúžia. O nezainteresova-
ných ani nehovorím. Predstavení
niekedy (ak sa nájde niekto, kto to
ale pripomenie), pošlú dekrét uzna-
nia, vďačnosti a povzbudenia. Nie
je paradox, že mnohým záslužnú
prácu na nesmrteľnej spásе duší
ocenia až vtedy, keď životom zo-
draný služobník tam pomaly a bez-
pečne sám smeruje. Nie je to tra-
gédia, ani neporozumenie, ani zlá
vôľa. Je to skutočnosť, ktorá pra-
covníka vo vinici Pánovej nesmie
zvádzať k márnym túžbam po u-
znani. Veď aj pre neho platí teraz
i vžducky: „Služobníci neužitoční
sme! Čo sme boli povinní vykonať,
vykonali sme!“ (Lk 17, 10)

Týmto krátkym pohľadom z auto-

busu, myslieť som na tých, ktorým
niekto asďa z nevedomosti stavia
ľútostný zmysel ich práce do takých
poloh, v ktorých dominuje bezsta-
rotnosť, pohodlie a blahobyt. Ne-
chcel som incenzovať dušpastiersku
prácu a nechcem, aby ju niekto

mylným názorom na jej zložitosti
okladal zatuhlým plynom zlej vôle,
nepochopenia a nevedomosti. Neve-
domosť vraj neospravedľňuje. Mož-
no, ale v tomto autobusom pohľade
a stretnutí skôr boleta ako ospra-
vedľhovala. REDAKTOR

SLOVO A ČIN

Bolo by zbytočne predstavovať krá-
ľa futbalistov Brazilčana Pelého. Je
hviezdou prvej veľkosti na futbalovom
nebi, a to ukázal aj na posledných
majstrovstvách sveta v Mexiku, keď
najmä jeho zásluhou sa Brazília zna-
vu stala majstrom sveta.

Pelé však nie je len dobrým futba-
lovým hráčom, ale aj úprimne veria-
cim katolíckym kresťanom. V jednom
rozhovore s novinármi vyslovil aj svoje
Credo. Verím. Jeho vyznanie je ta-
ké úprimné, povzbudzujúce a pozor-
hodné, že hodno ho zaznamenať.

„... Boh patrí všetkým, bohatým aj
chudobným. Každý človek má právo
na to, aby v neho veril alebo neveril,
ale každý má prísnu povinnosť Boha
hľadať. On nám dal rozum, aby sme
s jeho pomocou konali všetky rozhod-
nutia. Veriť v Boha — to znamená byť
človekom. Je to veľké privilegium člo-
veka. Ja osobne som veriacim katolí-
kom, aj moja celá rodina je veriaci.
Oddávna mojou túžbou bolo, aby som
svojim životom svedčil o Bohu.“

Na dobiedzavú otázku reportéra, či

postihuje rozdiely, ktoré jestvujú v
Brazílii medzi chudobnými a bohatý-
mi, Pelé odpovedal:

„Áno, nezakrývam oči pred kriklá-
vými spoločenskými rozdielmi vo svo-
jej vlasti, hoci som sám majetný. I pri
svojom bohatstve nezabudol som, z
akého prostredia pochádzam a komu
patrí. V hĺbke srdca patrí k chu-
dobnej väčšine mojej krajiny a ne-
púšťam ju z oka. Preto pomáham
chudobným, ako len môžem...“

Pri inej príležitosti Pelé povedal:

„Ak zdôrazňujem, že som katolíkom,
tak chceme tým toľko povedať, že som
praktickým katolíkom. Podľa mojej
mienky totiž bolo by hlúposťou a ne-
úprimnosťou priznávať sa k spoločen-
stvu veriacich, ale svojím životom sved-
čiť o čomsi celkom inom.“

Slovo a čin mali by byť rodnými a
nerozlučnými bratmi aj v našom živote
a potom by nielen náš vlastný život
bol plnší, bohatší a plodnejší, ale cel-
kom isto by sa menil aj život okolo
nás, stával by sa radostnejším.

T. M. R.

BOH JE LÁSKA

Ako si predstavujem Boha? Predstaviť si môžeme iba to, čo je prístupné na-
ším zmyslom. Boh je Duch. Zmyslami Ho nemôžeme vnímať, preto si Ho nemô-
žeme ani predstaviť. A predsa každý z nás, každý veriaci, má nejakú predstavu
o Bohu. Táto predstava je veľmi dôležitá, lebo podľa svojej predstavy, ktorú
sme si vytvorili o Bohu, formujeme seba.

Všetci sme sa stretli s Bohom. Možno v detstve, možno len nedávno. Od
prvého stretnutia s Bohom začala sa vytvárať naša predstava o ňom. V det-
stve sa podobal na nášho otca, alebo na niekoho, kto bol v našich detských
očiach vznešený, mocný a dobrý. S vekom nám pribúdalo i vedomosti a s ve-
domosťami rástla i naša predstava o Bohu. Príroda nás udivovala krásou, ves-
mír svojou presnosťou a veľkosťou nás naplnal úžasom. Stretli sme veľa dob-
rých ľudí. Vždy, keď sme sa prechádzali v prírode, keď sme sa zahľadeli do
nesmiernych dialav vesmíru, alebo keď sme stretávali veľkodušných ľudí, vždy
sa nám zdalo, že sa znova stretávame s Bohom. Pri každom takomto stretnutí
sme si spresňovali svoju predstavu o ňom.

Dosiaľ nie sme hotoví. „Spravodlivý Otče, svet Ťa nepoznal“ (Jn 17, 25). Iba
svet? My, kresťania, Ťa poznáme? Zdá sa, že aj nám patrí táto Kristova sťažnosť.
Kto z nás by sa odvážil povedať, že jeho predstava o Bohu je už hotová? Nikdy
nebude hotová. Boh je nekonečný a naše možnosti sú obmedzené. Ide nám iba
o to, aby sme vo svojich predstavách o Bohu urobili čo najmenej chýb.

Boh nás stvoril na svoj obraz a my by sme sa mu chceli revanžovať. Vytvára-
me si Boha podľa svojho obrazu. To je asi najčastejšia chyba, ktorej sa do-
púšťame.

Boh nie je ako my. Nevšímavý, nervózny, zlostný. „Boh je láska“. Miloval
nás skôr, ako sme Ho my poznali. Nie preto nás miluje, že by sme si ho to
zaslúžili. Miluje nás preto, že je Láska. Človek sa môže zrieknuť Boha, ale Boh
nemôže zabudnúť na človeka, lebo láska je podstatou Boha. „A my sme po-
znali a uverili v Lásku, ktorú má Boh k nám“ (1 Jn 4, 16). Naozaj sme poznali
a uverili? Ak by nám v našej predstave o Bohu chýbalo toto poznanie a viera,
chýbalo by nám to podstatné.

Potrebuje rásť, rozvíjať svoju osobnosť vo všetkých rovinách svojej ľudsko-
sti. Máme sa stále viac podobať svojmu Bohu. V čom? Predovšetkým v láske.

„Milovaní, milujme sa navzájom, lebo láska je z Boha, a každý kto miluje,
z Boha pochádza a pozná Boha. Kto však nemiluje, nepozná Boha, lebo Boh
je láska“ (1 Jn 4, 7-8).

o. Bartolomej Urbanec

„Ona je studnicou zapečatenou, z ktorej celý svet uhasil svoj smäd. Ona je nedotknutým pokladom, z ktorého sa obohatilo celé ľudstvo. Ona je tou, v ktorej prebýval Boh a z ktorej vyšiel Syn Boží. Bud' požehnané rúno, ktoré spatril Gedeon a poznal tvoje tajomstvo. Lebo rosa milosti, ktorá na teba zostúpila, nespustila sa na nikoho iného a z dažďa hriechov, ktorý zaplavil všetky ostatné miesta, nedopadla na teba ani kvapôčka.“

(GIVARGIS VARDA, znamená Juraj Ruža, sýrskanestoriánsky tvorca liturgických hymien z 13. storočia)

Duchovný záhon májový

Rok čo rok obnovuje sa začiatok života v prírode a prichádza vytúžená jar so svojim čarom a pôvabom, stále sa opakujúcim, no neustále novým a vždy sviežo čerstvým. Kto by sa netešil na krásne, májové dni, keď náš zrak sa nevie dostatočne pokochať na hýrivých farbách kvetenstva lúk a záhrad. Naše srdce nevie sa presýtiť omamnou vôňou rodnej zeme, z ktorej vyrastá a bujnie mladosť, radosť a krása!

Kto má rád záhradku, už od skorej jari ju pripravuje, aby sa v máji zaskvela pôvabom a krásou. Do každého záhonu, pestovaného krika a stromu, vkladá kus svojho srdca, svojich zámerov i nádeji na krásnu a bohatú úrodu.

Kto v úcte a v láske má Matku Božiu, už od skorej jari svojej mladosti, pracuje vo svojej duchovnej záhradke... Veď, čo sú naše modlitby, či litánie a mariánske piesne, ak nie prípravným štádiom na vypestovanie májového duchovného záhonu. Tie úprimné modlitby a spevy, ktorými si veriaci človek ctí Matku Božiu, patria medzi najkrajšie kvety mohutnej záhrady ľudstva, v ktorej nachádza Pán svoje zatúbenie. Kto si ctí Spasiteľovu Matku, ctí si aj Spasiteľa a žije pre neho, pre svoju duševnú spásu!

Isteže mi dajú mnohí za pravdu, ak tvrdím, že najkrajšie spevy katolíckeho sveta sú mariánske piesne. Mý,

gréckokatolíci, nemusíme sa hanbiť, že azda vo východnom obrade nemáme krásne mariánske piesne. Je ich mnoho! Avšak už samotná májová pobožnosť — moleben na počesť P. Márie, priam hýri myšlienkovým bohatstvom a duchovnou krásou, ktorá uspokojí aj najnáročnejšieho čitateľa! Melodičnosť spevov len zvyšuje hodnotu myšlienok, ktorými sa um i srdce človeka prihovárajú k Bohorodičke, aby vzala to naše ľudské srdce za svoje!

Ochrana Matky Božej je utišujúcim tieňom, hrejivá prítulnosť jej láskavého srdca, tým uspokojujúcim prostredím pre duchovný život. Človek, ak chce zostať človekom, musí v sebe neustále zachovávať a pestovať úctu a lásku k svojej matke tu na zemi. Ten nežný cit je schopný ovládnuť aj najdrastickejšie chvíle života, lebo vzbudzuje triezvu rozvahu a nehu, láskavosť a múdru ústupčivosť. Úcta a cit lásky k našej nebeskej Matičke nie sú pocity samolúbe a samoúčelné, len pre vonkajší efekt. Matka Božia nie je odkázaná na našu poctu, ale rada ju prijíma v náš prospech a vie ju vynahradiť!

Nie div, že kto vnútorne prenikne do slov a zmyslu myšlienok a lahodnej melodičnosti nášho molebena k počte Bohorodičky, ten si ho v máji denne vykoná! Kto však sa stane úprimným a oddaným čitateľom Bohorodičky, ale nielen v máji, či októbri, ten môže si byť istý, že naša Matka Božia nezabudne!

V máji nech nebude prázdneho kostolíka, či kaplnky, ani bez farieb a vône kvetov. No nielen kvetov, darov prírody, ktoré čoskoro zvädnú, ale nehynúcich kvetov úcty a lásky ľudských sŕdc, ktoré neumlknu v oslave Božej, prostredníctvom mariánskej úcty. Nech teda rozkvitne náš duchovný májový záhon!

Tibor Fedorenko

Prečítajte Panne dostalo sa najvyššej úlohy a hodnosti, že sa stala Matkou Syna Božieho. Tým prevyšuje všetky tvory na zemi i v nebi.

II. vatikánsky koncil venoval jej zvláštnu pozornosť v konštitúcii zvanej Svetlo sveta. Uvedme nakrátko, ako podáva jej zástoj v našom spasení.

Už vtedy, keď Boh vyhŕňal našich prarodičov z raja pre ich neposlušnosť, povedal hadovi: Nepriateľstvo ustanovujem medzi tebou a ženou, medzi tvojim potomstvom a jej potomstvom, ono ti rozšliape hlavu. A veľký prorok Izaiáš, ktorý tak pekne predpovedal umučenie nášho Spasiteľa, napísal o jeho matke: Hľa, Panna počne a porodi Syna.

Tieto predpovede splňujú sa v P. Márii. Ju si vybral Boh za matku svojho Syna. Poslal k nej anjela, aby ju podľa jeho prikazu nazval „milosti plnou“ a zvestoval jej, že je určená za matku Spasiteľovu. Mária odpovedala: Ažhľa, služobnica Pána, staň sa mi podľa slova tvojho. Pretože súhlasila, stala sa matkou Vykupiteľovu a dala sa spolu so svojim Synom do služieb nášho vykúpenia. Spolupracovala s ním na ľudskom spasení vierou a poslušnosťou.

Toto spojenie Matky so Synom na diele spasenia prejavuje sa od jeho počatia až do smrti. Pri navštívení Alžbety ho nosila, v Betleheme ho porodila a ukázala ho pastierom i mudrcom. Keď ho v chráme obetovala, Simeon jej predpovedal, že jej Synovi sa bude odporovať a jej vlastnú dušu prenikne meč.

Na začiatku verejného života na svadbe v Káne Galilejskej na jej žiadosť náš Spasiteľ urobil prvý zázrak, keď premenil vodu na víno. Verne zotrvala v jednote so Synom až pod kríž, pod ktorým stála a trpela s ním, pridružila sa k jeho obete a s láskou súhlasila s jeho obetovaním sa za nás.

Po nanebevstúpení nášho Spasiteľa zotrvala v modlitbách s apoštolmi a inými a vyzvala Ducha Svätého. Po skončení pozemského života bola vzatá s telom i dušou do neba, kde ju Boh povýšil za Kráľovnú vesmíru, aby sa stala ešte viac podobnou svojmu Synovi, víťazovi nad hriechom a smrťou. Ani po svojom nanebevzátí neprestala v tomto spasiteľnom poslaní, ale svojim orodovaním získava nám večné spasenie. S materinskou láskou sa stará o veriacich, čo sa ešte na zemi nachádzajú v rozličných nebezpečenstvách, kým sa nedostanú do nebeskej vlasti. Preto jej Cirkev preukazuje detinskú oddanosť ako milovanej Matke a uctieva ju ako Orodovnicu, Ochráňkyňu, Pomocnicu a Prostrednicu. Vie, že keď si účti Matku, tým miluje a oslavuje aj jej Syna, nášho Spasiteľa.

Dr. Ján Bubán

Komentáre Služby Božej

Po Svätom Písme najobľúbenejším predmetom výkladov učených a zbožných spisovateľov bola v dejinách Služba Božia. I tá okolnosť nám dokazuje, ako si vždy vážila Cirkev obrady obety Nového zákona.

Najstarší výklad Služby Božej nám zanechal sv. Cyril Jeruzalemský († 386). Jeho výklad je krátky, obsažný a jasný. Vysvetľuje však iba Službu veriacich podľa obradov, ako sa konávala v Jeruzaleme. Objašňuje dej a spôsob odbavovania bez symbolických výkladov.

Základ k symbolickým výkladom Služby Božej byzantského štýlu položil autor spisu, ktorý svoje meno skryl pod plášť Dionízia Areopagity, žiaka sv. apoštola Pavla. Jeho spis nadobudol takej vážnosti na celom Východe a čiastočne aj na Západe, že sa ním stal zakladateľom novej bohosloveckej školy. Na svojich súčasníkov i na ďalšie pokolenia robil dojmom, že sa mu s úspechom podarilo spojiť platónsku filozofiu s teológiou. Ani najprísnejší

strážcovia pravovernosti nenašli blud v jeho názoroch a v aplikáciách týchto názorov v liturgickom živote. Žil pravdepodobne v 5. storočí a za základ svojich výkladov mal text Liturgie sýrsko-jeruzalemského typu, akého typu je aj Liturgia sv. Jána Zlatoústeho. Pri výkladoch text priamo neuvádza, len naň poukazuje ako už na známu a bežnú vec.

Verným a schopným žiakom Pseudo-Dionízia sa osvedčil sv. Maxim Vyznavač († 662) vo svojom liturgickom spise „Mistagogia“. Hoci sa niekde odchýľuje od svojho učiteľa, vcelku sa ho verne drží a rozvíja ďalej smerom asketicko-mystickým výklad obradov Služby Božej. Podľa neho Služba Božia so všetkými svojimi obradmi je pozdvihnutím človeka nad zemskú sféru do neba k Bohu a k účasti na Božom živote. Jeho výklady sú originálne, svojou krásou a čarom strhujúce. Svojím spisom sa stal smerodajným na mnoho storočí a je prvým vykladateľom Služby Božej byzantského typu, čiže Liturgie sv. Jána Zl.

V duchu týchto dvoch veľkých liturgistov z doby Otcov pokračovali pri výkladoch Služby Božej aj liturgisti ďalších storočí až po 19. st. v rôznych obmenách. Spoločným znakom všetkých je snaha o symbolicko-obrazné výklady Služby Božej s pomerne malou pozornosťou alebo takmer nijakou pozornosťou k textom a k modlitbám Služby Božej.

Významným autorom v týchto storočiach bol Pseudo-German svojím spisom „Mystická teória“. Hlavnou jeho tézou je, že Služba Božia je sťa symbolická chronológia – obrazné časové údaje z celého života Ježiša Krista na zemi od vtelenia až po jeho nanebevstúpenie, že Služba Božia obrazne zobrazuje svojimi obradmi hlavné udalosti z dejín vykúpenia. Toto tvrdenie sa zdalo všetkým natoľko podložené a oprávnené, že tento názor sa stal spoločným presvedčením teológov i veriacich na Východe aj na Západe. V tom zmysle ju všade vykladali (v Sýrii, v Arménii, v Etiópii i v krajinách Babylonu) a preto si aj natoľko vážili obradov Služby Božej, že došlo až k prehodnoteniam a k akejsi dogmatizácii vonkajších foriem odbavovania Služby Božej. Pod vplyvom toho aj na Východe sa už od dávnych čias traduje presvedčenie, že sa v spôsobe odbavovania Služby Božej nesmie nič meniť tak, ako sa nesmie meniť dogma – článok viery.

Toto hodnotenie je očividne nesprávne, ale hlboko v ľuďoch zakorenené a utvrdzované. V tejto okolnosti načas hľadať korene a hlavnú príčinu nehybnosti a tým aj zaostávania kresťanského Východu za vývojom v ostatnom svete v akomkoľvek ohľade, najmä však vo smere náboženskom. Toto zveličovanie vonkajších liturgických foriem – často na veľký úkor ich obsahu (textov a modlitieb)! – a ich ustrnulosť plne zodpovedali duchu doby, ktorý začal ovládať postupne celý kresťanský Východ od čias Fótia a Michala Kerulária. – Predovšetkým tieto dvaja so svojimi nasledovníkmi nielenže utvrdzovali veriaci Východ vo vonkajšej nábožensko-liturgickej strnulosti pod kepienkou dovršenia vývoja dogiem a pod maskou stotožňovania vonkajších foriem s dogmami.

Svojím mylným tvrdením o završení vývoja do-

Liturgická úcta svätých

Učenie našej viery a náboženstva o uctievaní, nasledovaní a pomoci svätých vychádza z biblicko-tradičného základu. Taktiež prirodzená úcta vo vzťahu k národným i svetovým veľikánom, ktorí obohatili spoločnosť je podkladom úcty svätých, lebo „...lásky nikdy neprestáva.“ (I Kor 13, 8). Božia výzva: Budte svätí, ako i ja som svätý (Lev 11, 44) je zdôraznená v Novom zákone Spasiteľom a znamená prímknutie sa k Bohu z celého srdca a zo všetkých síl (Mt 22, 37). Tento príkaz predprijali (anticipovali) výrazné svätecké osobnosti Starého zákona, ako napr. Mojžiš, proroci a iní, ktorí prevahou svojej mravnej sily a vernosťou Bohu, boli učiteľmi a vodcami vyvoleného národa.

V Novom zákone sa už v začiatkoch prejavuje úcta k apoštolom pre ich zvláštne omilostenie, ktorým slúžili k uznaniu Kristovho Božstva a službe veriacich (SK 19, 11–12). V Zjavení sv. Jána o svedkoch zabitých pre slovo Božie a taktiež apokalyptické číslo „sto štyridsaťštyri tisíc spravodlivých“ slúži ako podklad kresťanskej tradície k uctievaniu svätcov a svätých Božích.

V druhej polovici II. storočia sa šíri miestna úcta k mučeníkom a úcta k Presvätej Bohorodičke, Matke Spasiteľovej. I v ďalších storočiach sa tento kult šíri najmä v liturgii. Dialogická modlitba k všetkým svätým pochádza zo IV. stor. z Antiochie. Z tajomstva nášho vykúpenia vyrastá stavba liturgickej oslavy svätých Božích.

Je to predovšetkým kult nadúcty (hyperdulia) k Presv. Bohorodičke, ktorý dostáva svoj výraz v ustanovení mariánskych sviatkov. Už v IV. stor. na Východe a v V. st. na Západe oslavuje cirkev nanebevzatie Bohorodičky. Sviatok Očisťovania Matky Božej (Stretnutie Pána) má svoj pôvod v Jeruzaleme vo IV. stor. Sviatok Narodenia P. Márie oslavuje kresťanský Východ od V. stor. a západná cirkev prevzala tento sviatok v VII. stor. Na Východe slávil sviatok Neпоskvrneného Počatia Bohorodičky od VIII. stor.

Kresťanský Východ je iniciátorom kultu svätých anjelov. Aj sviatok Všetkých svätých (zo IV. stor.) pochádza z Antiochie, kde ho slávil prvú nedeľu po tŕienných sviatkoch, iste ako ovocie sily Ducha Sv. v ľudských osobnostiach. Úcta sv. Jozefa má svoj pôvod v liturgii koptickej.

V ďalšom si všimnime náplne liturgickej úcty v obradoch Cirkvi sv.

(Dokončenie v bud. čísle)

Dr. G. ČEJKA

O SPIRITUALITE VÝCHODNEJ CIRKVI

1. Spiritualita znamená duchovnosť, duchovný život, prípadne náuku o duchovnom živote. Je to život podľa „Ducha“ na rozdiel od života „podľa tela“, ako o tom píše sv. Pavol (1 Kor. 2, 3). Henri Bremond napísal uznávané mnohozväzkové dielo o dejinách spirituality vo Francúzsku. Jednako dodávam, tesne do druhej svetovej vojny, duchovní spisovatelia písali o spiritualite duchovnosti dichotomicky (ako o askéze a mystike). O. Jozef de Guibert bol prvý, ktorý r. 1939 spojil náuku o duchovnom živote, o asketike a mystike pod jeden pojem i názom *Theologia spiritualis*.

2. V duchovnom živote sa rozlišoval dvojaký základný smer: asketický a mystický. V prvom sa zdôrazňuje aktivita a iniciatíva, vytrvalé a cieľavedomé úsilie ľudskej vôle v spolupôsobení s Božou milosťou: základný význam nadobúda cvičenie v čnostiach. V druhom, mystickom zameraní pre-

važuje jemná receptivita (Pozn. red.: vnímavosť) a citlivosť na volanie milosti: ako tvorivý činiteľ sa uplatňujú dary Ducha svätého.

Silnú teologicko-dogmatickú a psychologickú atmosféru pre asketizmus vytvára molinizmus, v koncentrácii i derivátoch (Pozn. red.: odvodeninách). Obidva smery dali svetu svätcov. O. Jozef Schrijvers výstižne charakterizoval tieto dva smery r. 1931 vo francúzskej štúdii, publikovanej vo *l'ovskej Bohoslovii*.

3. Je iba jedna kresťanská dokonalosť, ktorej pôvodcom, vzorom a normou je vtelený Syn Boží, Bohočlovek, náš Pán a Spasiteľ. On nám sprístupnil a preložil dokonalosť Otcovu. „Buďte dokonali, ako aj Otec Váš nebeský je dokonalý... Kto vidí mňa, vidí aj Otca...“ Druhý vatikánsky koncil túto jednotnú normatívu, t. j. platnú základným normám) dokonalosť postavil prozreteľnostne do náležitého svetla.

4. Jednako však existuje mnoho „škôl“ duchovného života. Ani jednotlivec, ani spoločenstvo, ani celé ľudstvo, a to nielen ľudstvo jednej generácie, ale ani všetky generácie ľudstva dohromady, nemôžu vyčerpávajúco reprodukovat celostnú dokonalosť Kristovu.

Najsvätejšia Matka Božia Mária predstavuje medzi ľuďmi najdokonalejší odraz dokonalosti Kristovej. Každý iný jednotlivec, každé spoločenstvo, každá epocha v Cirkvi je povolaná zvýrazniť zvláštnym spôsobom niektoré črty ideálu Kristovej dokonalosti — podľa miery daru Kristovho. (Ef 4, 7; Rim 12, 3; 1 Kor 12, 11). V dome Otcovom je „mnoho príbýtkov“... Hovorí sa o škole duchovného života benediktínskej, františkánskej, dominikánskej, ignaciánskej, alfoziánskej, karmelitskej, francúzskej. Hovorí sa o spiritualite Východnej cirkvi.

5. Prví kresťania, vo všeobecnosti, mali málo kľudu a príležitosti a podnetov, aby svoju kresťanskú danosť a kresťanský život spracovali teoreticky a systematicky. Oni ju prežívali. Ich ideálom a požiadavkou doby, doby prenasledovania, bolo žiť tak, aby boli pripravení každú chvíľu obetovať život za Krista. Mučenie bolo prvým his-

toricky všeobecne uznávaným typom svätosti a dokonalosti. Pre tých, ktorým nebolo dopriate preliať krv za Krista, náhradným ideálom bolo Kristu zasvätené panenstvo a panictvo. O. Irenej Mausherr podal v súhrnnej prednáške výstižný obraz „rôznych smerov východnej spirituality“ (*Orient. Christiana Periodica*, 1935).

Ale ešte v tej dobe, uprostred 3. storočia, sa začína nová forma hrdinského kresťanského snaženia na Východe: útek na púšť (sv. Pavol Pustovník, sv. Anton Veľký) vzniká pustovníctvo, mnišstvo, z ktorého vyrástol cenobitizmus, organizovanosť (sv. Pachomius, sv. Bazil). Umŕtvenosť a poslušnosť predstavujú ďalší typ mučenia. Tam na púšti uprostred horúčav a strádania, uprostred hladu a smädu a duchovných zápasov (agónov, podvihov), rozjímaní modlitieb a nazerania — medzi mníchmi pustovníkmi, mníchmi a cenobitmi — sa zrodil nový typ ideálu kresťanskej dokonalosti na Východe.

6. Nepravý Dionýz Aeropagita okolo roku 500 prišiel už neskoro so svojimi spismi, aby rozhodne tvorivo ovplyvnil ideál kresťanskej dokonalosti na Východe. Tým, že si osoboval autoritu žiaka sv. Pavla, dokázal síce upútať na seba pozornosť, ovplyvňoval Západ v stredoveku — aj sv. Tomáša — i v novoveku až do 20. storočia. Východ si však nepodmanil. Jeho delenie adeptov kresťanskej dokonalosti na začínajúcich, pokračujúcich a dokonalých sa ujalo na Západe, ale neudomácnilo sa na Východe. Kresťanský Východ už mal ustálený vzor kresťanskej duchovnosti a dokonalosti od Otcov púšte — a Origena (I. Hausherr, *Orient. Christiana Analecta*, 183–1969, str. 149).

(Dokončenie v bud. čísle)

o. Dr. Ján Mastiliak

giem v 8. storočí dosiahli iba škodlivé výsledky pre celý kresťanský svet. Západ sa neodklonil, ani sa nezastavil vo svojom revolučnom procese tak liturgickom, ako aj dogmatickom. Napredoval ďalej a napreduje mimoriadne závažne aj dnes. Tým ukazuje celému svetu, že viacstoročné prehľadnocovanie vonkajších liturgických foriem nebolo správne, ani zdravé. Má síce v sebe čosi dobré, kladné v tom zmysle, že nám dochovalo až dodnes staré formy, ale vcelku uškodilo nesmierne a na prvom mieste samému Východu, že zaostal. Dnes aj patriarcha Athenagoras. I. je nútený hovoriť a písať o revolte mladšej generácie, revolte, ktorú markantne cítime aj u nás.

Začiatkom 19. storočia začala zmena výkladov Služby Božej trochu iným smerom. Liturgisti upúťali viac svoju pozornosť k textom a modlitbám

a k historickému vývoju jednotlivých zložiek, modlitieb a spevov.

Na slovanskom Východe v tomto novom smere jeden z najkrajších výkladov Služby Božej vydal biskup Besarion (Vasil Nečajev † 1905). Vo svojom výklade venuje hlavnú pozornosť textom tak a natoľko, ako nikto pred ním. Úplne zanechal metódu symbolických výkladov predovšetkým z toho dôvodu, že nenachádzal vnútornú spojitosť starých symbolických výkladov so skutočnými textami Služby Božej. Niektorí najnovší vykladatelia hľadajú akýsi kompromis so starým spôsobom vykladania a s novým smerom historicko-exegetickým. V takom duchu je napríklad aj výklad profesora teológie v Paríži Cypriána z r. 1947 pod titulom „Eucharistia“.

o. Ján Ďurkán

BARDEJOV — Významnou a pamätnou udalosťou pre miestnych veriacich všetkých vierovyznaní bola posledná februárová nedeľa t. r., keď posvätili nový bardejovský cintorín vybudovaný značným nákladom orgánov miestnej ľudovej správy. Tejto ozaj ekumenickej udalosti zúčastnili sa duchovní katolíckej Cirkvi oboch obrádov, evanjelickej a pravoslávnej spolu s veriacimi jednotlivých cirkví.

BELŽA — V prvý jarný deň, nedeľu, dňa 21. marca t. r. prežívali belžianski farníci radostnú duchovnú udalosť, keď pred svojim chrámom slávnostne privítali medzi sebou nového duchovného otca dr. Št. Ujhelyiho, ktorého do úradu administrátora belžianskej farnosti uviedol za bohatej účasti veriacich oboch obrádov okresný dekan košický a miestny rodák o. arcidekan V. Skorodenský.

SVĀTOKLIMENTSKÁ FARNOSŤ v hlavnom meste našej republiky Prahe dôstojne spomenula v deň blaženej smrti jedného zo svätých solúnskych bratov, sv. Cyrila, dňa 14. februára t. r., 40. výročie od venovania tohto pamätného chrámu gréckokatolíckym veriacim. Na pamyat, obetovanej za dušu pražského arcibiskupa, darovateľa tohto chrámu gréckokatolíkom dr. Fr. Kordača, zúčastnil sa aj terajší apoštolský administrátor pražskej arcidiecézy o. biskup dr. Fr. Tomášek.

BRUSNICA — Smutnou udalosťou tejto gr.-kat. farnosti bola rozlúčka so zosnulým p. Michalom Vrablom, pričinným a uvedomelým gr.-kat. farníkom, snaživým manželom a starostlivým otcom štyroch detí. Brusnická farnosť ho odprevadila na jeho poslednej ceste s úprimným zármútkom a hlbokou úctou. Pohrebné obrady nad telesnými pozostatkami zomrelého vykonal okresný dekan o. M. Hricov za asistencie miestneho duchovného o. M. Gladyša a o. J. Molčányiho. Gr.-kat. farský úrad v Brusnici v liste našej redakcii, vyjadril hlboký zármútok nad predčasným skonom svojho prikladného farského príslušníka, ku ktorému aj my pripojujeme naše úprimné: Viečnaja pomaj!

STRIEBORNÉ JUBILEUM svojej kňazskej vysviacky oslávia v tomto roku títo vld. duchovní otcovia: J. Andál, O. Berč, V. Dulaj, M. Gladyš, M. Hricov, I. Lavinec, A. Mihalič, M. Sigeti, M. Suta, Š. Stilicha, A. Timkovič, M. Székely, A. Schudich a J. Zuber. Úprimne blahozeláme!

RADOSTNÝM ŽIVOTNÝM ZASTAVENÍM o. Thdr. Juraja Bujňáka bola jeho slávnostná doktorská promócia, ktorá sa uskutočnila, ako sme stručne uviedli v marcovom čísle Slova, dňa 9. februára t. r. v promočnej kaplnke bratislavskej CM bohosloveckej fakulty. Milá a povznášajúca slávnosť promócie korunovala doktorandovo vytrvalé a húževnaté študijné úsilie.

Začala vstupom akademického zboru v čele s dekanom bohosloveckej fakulty, promotorom a doktorandom do promočnej miestnosti. Dôstojný ceremoniál promócie vyvrcholil dojemným aktom doktorskej prisahy a prevzatím doktorského diplomu a doktorských insignii.

Po tomto akte sa ujal slova nový doktor posvätné teológie a vo svojej podakovacej reči vyjadril úprimnú vďačnosť predstavenstvu bratislavskej bohosloveckej fakulty za podporu jeho študijného úsilia i udelenú akademickú hodnosť.

„Srdečne ďakujem sv. Cirkvi a našim ordinárom, nielen svojmu gréckokatolíckemu ordinárovi, ale vôbec ordinárom Slovenska, pretože si uvedomujem, že som ako gréckokatolíkom synom jednej sv. Matky Cirkvi“.

V ďalšej časti svojho prejavu zdôraznil synovské city úcty a lásky voči otcovi biskupovi dr. V. Hopkovi, ktorý doktoranda viedol od študentských čias na ceste ku kňazstvu a vyslovil poľutovanie, že sa otec biskup pre svoju chorobu nemohol zúčastniť tejto slávnosti. Veľmi úprimne vyznela i ďalšia pasáž doktorandovej reči, v ktorej vzdal hold našim štátnym predstaviteľom:

„Pri tejto príležitosti chcem vysloviť úprimnú vďačnosť nášmu štátu ČSSR a jej predstaviteľom. Uvedomujem si, že som občanom tohto štátu a že táto krajina je od detstva mojou vlasťou.“

Dojemne vyznel hold vďačnej úcty, ktorý pri tejto slávnostnej príležitosti nový doktor teológie vzdal svojej manželke, deťom, súrodencom, príbuzným a svojim farníkom, z ktorých mnohí sa tejto radostnej slávnosti zúčastnili. Vďačne a uctivo spomenul svojich drahých rodičov, ktorí sa, žiaľ, nedožili tejto radostnej chvíle.

V závere svojho prejavu novopromovaný doktor posv. bohoslovca o. Juraj Bujňák vyhlásil:

„Pri prijímaní vzácneho titulu doktora posvätné teológie, dovoľte mi, aby som opätovne vyhlásil, že sa vynasnažím zo všetkých svojich síl s pomocou Božou aj naďalej rozvíjať poznatky posvätné teológie a štedro rozdávať z tej hojnosti, ktorej sa mi dostalo vďaka našej Alma Mater CMB fakulty a jej vznešenému profesorskému zboru, svojim veriacim, z ktorých niektorí vynaložili aj tú námahu, že sa zúčastnili na tejto milej slávnosti. Že táto slávnosť nadobudla takej zvláštnej srdečnosti a zvláštného lesku, vyslovujem srdečné Pán Boh zaplať všetkým, ktorí k tomu prispeli, aj prítomným bratom bohoslovcami. Na záver môjho prejavu dovoľte mi tu verejne sľúbiť, že v ďalších rokoch života budem sa snažiť praktickým kňazským životom dokázať, že učenie posvätné teológie, ktorej vzácny titul doktora som dnes prijal, je naozaj hodné toho, aby sme sa čím väčší do neho zahlbili, poznali jeho vznešenú krásu a mohli neochvejne ohlasovať jeho sväté pravdy. K tomu všetkému, nech nám Pán Boh pomáha!“

Po prejave nového doktora teológie zaspieval mohutný zbor bratislavských bohoslovcov „mnoholstvie“ a nasledovalo priateľské stretnutie, pri ktorom nového doktora úprimnou gratuláciou pozdravili zástupcovia bratislavskej CMB fakulty, príbuzní a farníci z Davidova. Za bratislavskú gr.-kat. farnosť slova srdečného dobrožičenia tlmočil miestny farár, osobný arcidekan o. Jozef Hal'ko.

BELŽA

Prítomný obrázok je už štvrtstoročný. Taký bol pohľad na belžiansky farský chrám a jeho vežu po druhej svetovej vojne. Od tej doby sa tu veľa zmenilo a mladšia generácia si ani nevie predstaviť ohydnú tvár vojny. Naša snímka zachytuje iba detail chrámu. Nielen veža, ale i vnútro domu Božieho bolo úplne zničené. Južná strana chrámovej steny mala veľa deštruktívnych zásahov. Ikonostas, vzácny, pekný a historický, ležal zničený na kostolnej dlažbe.

Fara a príslušné hospodárske staveniská neposkytovali lepšiu a zachovalejšiu vzhľad. Bolesť bolo pozrieť sa na celú obec. Nebolo domu, ktorý by nebol poškodený alebo úplne zničený. Akoby sa vtedy bola zopakovala prastará história 17. storočia. I vtedy osudy Košíc z južnej strany sa riešili a prebiehali práve na tomto území, medzi Belžou a Seňou. Vtedy to boli vpády Turkov, za poslednej vojny fašistická okupácia.

V srdci milujúceho rodáka to nemohlo nevyvolať ozvenu, ktorá vytryskla tak proste, skromne a nežne:

Dedinka moja malá, rodná
od vekov v zasnení na rovine ležíš
v objatí dvoch potôčkov
pri chotári fa križom chráni Pán
Ježiš...

Belža leží na rovine, nepatrná, skromná, akoby vystretá na dobrotivej dlani Božej. Vedľa nej prebieha dôležitá a medzinárodne významná cesta so smerom Košice—Budapešť. Má 70 úhľadných domkov a kedysi sa delila na tri časti: Ostrovná (Siget Belža), Kaplnková (Kápolna Belža) a Šandorová (Šandor Belža). Ostrovnú časť Belže dodnes objímajú a spájajú dva chudokrvné potôčky, v ktorých sa v lete sotva malá rybka okúpe. Ale to iba teraz. Pred polstoročím a na to si pisateľ týchto riadkov veľmi dobre a rád spomína, to neboli malé potôčky, ale v jarnom čase ozajstné rieky, ktoré vedeli vystúpiť zo svojho koryta a poskytovali veľkú a radostnú zábavu najmä deťom. Tešili sme sa na túto

jarnú premenu a mamička nám vždy musela požičať koryto z dreva a my sme sa stali odrazu námorníkmi. Dnešná belžianska drobtina sa má iste lepšie ako sme sa mali my, ale túto jedinečnú radosť nám môžu závidieť.

Aj v zimnom čase tieto miesta poskytovali deťom veľkú radosť. Bolo to miesto nášho veľmi primitívneho, ale vždy veselého korčuľovania. A čo povedať o našom „bájnem jazere alebo o tom, ako na Veľký piatok zem sa prepadla pod tancujúcimi a veseliacimi sa ľuďmi a miesto zaliala voda. Verili sme a chveli sme sa s detskou hrôzou pred rečami, že tam vraj o polnoci lietajú nespokojné dušičky v podobe plápolajúcich ohníkov. Naše legendárne jazierko bolo v zime hladké ako zrkadlo a v lete bolo domovom rozličného vodného vtáctva. Hniezdila tam čajka a niekedy bolo vidieť aj volavku. Vždy, keď sme tade chodievali do gymnázijskej školy, čajka nás pozdravovala svojim škrekotom a v polokruhových obletoch ako vystrelený šíp. To všetko pominulo a príťažlivá a nezabudnuteľná kráska toho žije dosiaľ v milých spomienkach...

Ale vráťme sa o štvrtstoročie naspäť. Zúrila vojna. Boj o Košice z južnej strany trval 5 týždňov a odohrával sa práve v priestore Belža—Seňa. V Seni bola oslobodzujúca Sovietska armáda, v Belži fašistický Wehrmacht. V tomto ťažkom a tvrdom zápase obce menili svojich maji-

teľov až napokon v januári 1945 definitívne vstúpila na toto územie víťazná Sovietska armáda. Chrabrí sovietskí vojaci, ktorí za oslobodenie našej obce i celej vlasti položili svoje mladé životy, odpočívali istý čas na belžianskom cintoríne. Dnes toto ozaj historické a posvätné miesto zdôrazňuje dôstojný pomník kamenného kríža, ktorí vďační Belžania postavili vlni pri príležitosti 25. výročia oslobodenia obce, ako výraz úcty a vďačnosti svojim osloboditeľom.

Smutný bol pohľad na povojnovú zničenú Belžu. Ľudia začínali znova... Susedné obce pomáhali ako mohli. Najviac však prispel štát, ktorý sa postaral predovšetkým o postavenie obytných budov. Nezabudlo sa ani na chrám a ostatné cirkevné objekty. V pomerne krátkom čase, od mája do 21. októbra roku 1945, bol chrám i fara a ostatné staveniská opravené a stánok Boží znovu vymaľovaný. O vzornom budovateľskom úsilí vtedy písala nielen verejná tlač (napr. v Pravde z 22. X. 1945: Obnovujeme zničené kostoly) ale i naša cirkevná. Známy prispievateľ Slova o. Ján Ďurkán vtedy napísal o tejto udalosti v časopise Misionár toto: „V mnohých obciach začali veriaci povojnové reparácie stánkov Božích. Prí tak urobili veriaci v Belži... Obec je z 80 proc. zničená. Kostol a fara skveje sa v nádhre farieb...“

(Pokračovanie v bud. čísle.)
o. VIKTOR SKORODENSKÝ

REDAKČNÉ ODKAZY

F. H. — Ubezpečujeme Vás, že Vaše pripomienky ku kalendáru budeme v budúcnosti riešiť k spokojnosti Vašej, ostatných čitateľov i našej vlastnej.

A. O. — Neokráhľe výročia nespomínáme a neuverejňujeme.

Dr. I. B. — Úprimne nás teší Vaša, v liste vyjadrená, radosť z nášho časopisu i tohoročného kalendára. Ďakujeme za pripomienky ku kalendáru.

M. T. — Prečo sa užíva nekvasený chlieb? — Táto otázka má vzťah k histórii Starého zákona. Keď vyvolený židovský národ, ktorý zjednotil Majžiš, opúšťal Egypt, odchádzali s takým spechom, že ich ženy nestačili ani dať vykvasiť chlieb. Používali ho v tejto forme a nazývali ho „chlebom súženia“.

J. K. — Vaše otázky vo veci novej odpustkovej disciplíny zodpovieme obšírnejším príspevkom v niektorom z budúcich čísiel Slova.

J. S. — K Vášmu datzu ohľadne vyhlásenia o. Hermana (tiež Germána) za svätca pravoslávnej cirkvi podávame odpoveď z informácií, ktoré poskytuje príspevok v Žurnále moskovskej patriarchie (č. 11, 1970, str. 48 a n.). Jeho vyhlásenie za svätého dňa 9. augusta min. roku súvisí s vyhlásením autokefálie severoamerickej pravoslávnej cirkvi. Otec Germán bol prvým pravoslávny misionárom na aleutských ostrovoch a na Aljaške. Zomrel r. 1837. Pochádzal zo Serpuchova pod Moskvou a svoj mníšsky život začínal v kláštore Valamskom. Vyhlásenie o. Germána za svätca pravoslávnej cirkvi bolo jedným z prvých činov autokefálie severoamerickej. Vychádzalo sa pritom zo skutočnosti, že mal už za života veľkú úctu veriacich a úcta k nemu rástla aj po jeho smrti. Jeho hrob bol veľmi navštevovaný. Pred vyhlásením za svätého boli nad jeho telesnými pozostatkami slúžené zádušné bohoslužby a panychídy. K ďalšej Vašej otázke sa vrátíme v budúcich redakčných odkazoch, alebo zvláštnym príspevkom.

B. K. — Avesta aj keď ste o nej čítali ako o náboženskej knihe, nie je takou v kresťanskom zmysle slova. Je to posvätná kniha vyznavačov perského náboženstva — zoroastrizmu, podľa svojho zakladateľa Zarathustru, ktorý žil v 6. st. pred Kr. Konečná redakcia Avesty a jej posvätnosť pre príslušníkov zoroastrizmu, bola dovŕšená v 3. st. po Kr.

MNOHÝM, ktorí nám poslali príspevky s veľkonočnou tematikou (a mnohé z nich boli veľmi pekné) s poľutovaním oznamujeme, že sme ich dostali neskoro, keď veľkonočné číslo (rukopis) bol odovzdaný tlačiarňi. Našich prispievateľov prosíme, aby pri príležitosti týchto, sviatočných a časovo viazaných príspevkoch na to láskave pamätali a poslali ich 6–7 týždňov vopred.

Dr. Emil Korba:

KŇAZI – BUDITELIA BARDEJOVSKÉHO OKOLIA A MAKOVICE

(Vďačná apostrófa úcty a uznania)

Význam a záslužné pôsobenie kat. kňazstva v oblasti národného, kultúrneho, osvetového, sociálneho a morálneho povznesenia nášho ľudu je všeobecne uznávané. V prítomnom príspevku je náš pohľad zameraný do vymedzenej oblasti východoslovenského Bardejova a Makovice, kde za veľmi ťažkých a zložitých životných, sociálnych a národnostných podmienok veľmi pozitívne, v prospech svojho ľudu a v prospech myšlienky slovanskej vzájomnosti, žili a pracovali aj mnohí gr.-kat. kňazi. Ich zásluhy si všimol a úprimnými slovami vďačného uznania ocenil už pred viac ako pol storočím zomrelý dekan pražskej CMB fakulty prof. dr. Jozef Hronek. (V knihe Album reprezentantů všech oborů veřejného života čs., Praha 1927, str. 454).

Uznanlivými a vďačnými slovami nešetril ani Bartolomej Krpelec (Bližšie o ňom v mojom príspevku: Historik Bardejova, Matičné čítanie, ročník 1970, č. 2., str. 2), vo svojej obsažnej monografii: Bardejov a jeho okolie dávno a dnes (Vydala Matica slovenská 1935). Sám evanjelik, s úctou a vďačnou láskou píše o kňazoch – buditeľoch, najmä gréckokatolíckych, ktorí pôsobili na teritóriu Bardejova a Makovice a svojou činnosťou prispievali k osvetovému, hospodárskemu, spoločenskému, národnému a najmä slovanskému uvedomeniu im zverených duší. B. Krpelec (od jeho narodenia uplynulo vlni 90 rokov a v budúcom roku uplynie 15 rokov od smrti) v spomenutej knihe venoval týmto priekopníkom – vlastencom zvláštnu kapitolu.

Stretnutie s jeho úprimným a nezaújatým pohľadom na mnohých gr. kat. duchovných, stalo sa podnetom k tomu, že sa k ich významu vraciame prítomným príspevkom. I keď sa tento zameriava na vymedzenú krajinu a nechce byť všeobecným pohľadom, vyťahuje zo zabudnutia mnohé svetlé postavy, ktoré si našu úctivú pozornosť právom zaslúžia.

Láska k vlasti, Slovanstvu, úsilie za povznesenie pracujúceho ľudu sú snahy, ktoré našej prítomnosti nemôžu byť ľahostajné. B. Krpelec vo svojej knihe o Bardejove a okolí (str. 91 a nasl.) začína kapitolu „Výnamni národní a kulturní činitelia Bardejova a Makovice“ osobnosťou o. Alexandra J. Pavloviča. V tomto príspevku zachováme Krpelcovej chronologickej postup a odcitujeme vždy niekoľko najvýraznejších a voľne upravených riadkov Krpelcovej charakteristiky. Pavloviča zaraďuje do bardejovsko-makovickej oblasti hlavne z dôvodu, že pôsobil 13 rokov v Beloveži, ležiacej blízko Bardejova a v Šarišskom Čieranom sa narodil (r. 1819).

Už ako 4-ročný osirel. Istý čas bol u svojej sestry, potom u ujca Andreja, neskoršie u brata Ivana, gr.-kat. farára vo Vyšných Beňkovciach a konečne r. 1834 odišiel do Lvova, kde vychodil ľudovú školu. 4 triedy gymnázia skončil s veľmi dobrým prospechom v Bardejove, dve triedy vyš. gymnázia v Miškolci, dva ročníky filozofie v Jägri a 4 ročníky teológie v Trnave. Školením v Bardejove si osvojil jazyk slovensko-šarišský, v Miškolci maďarský a v Trnave okrem maďarčiny zdokonalil sa v jazyku slovenskom, k čomu prispelo i to, že tam mal veľa kolegov-študentov zo západného Slovenska. Táto posledná okolnosť mala vplyv na neho i národne. V Trnave sa spoznal s grófom Zamojským (Poliak), od ktorého si vypožičiaval knihy poľské, z ktorých sa naučil čítať svoj materinský jazyk. Už v mladom veku začal byť literárne činným. So svojou rodolúbnou činnosťou neostával len v úzkom kruhu svojho pôsobiska ale prispieval do „Vističnika“ v Prešove, neskôr do „Slova“, „Haličskej Zory“, do užhorodských novín „Listok“, do časopisu „Nauka“ a „Nedeľa“. Jeho básne sú sama rodoláska, samé ospevovanie, poučanie, láskavé káranie svojeti, vystríhanie jej pred demoralizovaním sa alkoholom.

Kráčal v šľapajach Duchnoviča, bol jeho rovesníkom. Bol samotárom a

jeho najlepším priateľom bolo pero. Veľmi si obľúbil mladého a nadaného gr.-kat. učiteľa vo Svidníku I. Polivku, s ktorým účinkoval spolu za 13 rokov. Že ho mal rád, prejavil to i na smrteľnej posteli. Lúčiak sa s ním, pobožkal ho na čelo a povedal mu: „Vy boli moj najlepší druh!“ R. 1900 v septembri ochorel. Čítac koniec života, napísal 16. sept. svoju poslednú básen „Prošćenie“, pri ktorej nakreslil truhlu s krížom. Dňa 25. decembra 1900 dokončil svoj požehnaný, národu a cirkvi oddaný život.

Jeho básne zozbieral a vydal v knihe „Vinec stichotvorenij“ spomínaný priateľ-učiteľ I. Polivka. Mnohé z Pavlovičových veršov uverejnil vo svojej knihe: „Bardjov...“ poľský rim.-kat. kňaz prof. Eugen Janota. Kniha vyšla v Krakove r. 1862 (O E. Janotovi viď príspevok: Poľský vlastenecký kňaz-monografista nášho Bardejova, Duch. pastier 1954, č. 8–9, str. 146–7).

Starším kňazom a iste nie menej záslužnou je svojrázna osobnosť Alexandra V. Duchnoviča. Jeho socha dominuje na priestranstve pred prešovským hotelom Dukla ako majestátny výraz uznania a vďaky k tomu veľkému Slovanovi a statočnému kňazovi. Z Krpelcovej charakteristiky vynímam tieto výrazné črty:

Po kňazskej vysviacke bol do r. 1830 aktuárom prešovského biskupského úradu, kde sa biskup Tarkovič správal k nemu neblahovoľne. Preto skoro zanechal Prešov a šiel do Užhorodu k biskupovi Popovičovi. R. 1833 ho prešovský biskup Tarkovič povolal do svojej diecézy, dal mu faru v Komloši, neskôr v Beloveži, kde pobudol štyri roky. Túto časťku svojho života nazval „pobytom na ostrove sv. Heleny“. Za jeho účinkovania v Beloveži pri oprave kostolnej veže uložil v nej pamätné listiny, ktoré sú i dnes tam, ale čo je v nich napísané, nie je známe. Doplnil ich poznámkami i A. Pavlovič a zasa tam uložil. R. 1838 znova je v Užhorode ako konzistoriálny zapisovateľ. R. 1843 sa stal kanonikom a v nasledujúcom roku prišiel do Prešova, kde sa oddal osvetovej práci.

Pokladá sa za najlepšieho básnika rusínskeho kraja. Napísal a vydal viac kníh ako Malá biblia s obrázkami, Krátky zemepis, modlitebné knihy pre deti a dospelých (Chlieb duše), Jeho „Istinnaja istorija Karpato Rusov“ vyšla r. 1914 v Moskve. Duchnovič vynikal aj v oblasti teologickej publicistickej činnosti v jazyku latinským (Všimni si správu v Slove č. 11., ročník 1970, str. 14).

Dalšou významnou a zaslužilou gr.-kat. kňazskou postavou v uvedenej kapitole Krpelcovej knihy je o. Emil Kubek (nar. 23. XI. 1857 Štefurov), ktorý pôsobil ako gr.-kat. farár v Snakove pri Bardejove 19 rokov. Napísal charakteristickú črtu zo života ľudu „Mikluš milij“ a básen „Moj radimoj kraju“, ktorú zhudobnil farár Andrejkovič. Kubek je autorom cirkevno-slovanského slovníka.

Vedľa o. Kubka dost' obsiahlo sa zmieňať B. Krpelec aj o dr. Michailovi Artimovi, rodákovi z Mikulášovej (nar. X. 1848) a gr.-kat. farárovi v Becherove pri Bardejove, kde pôsobil 40 rokov až do svojej smrti r. 1917.

Bol človekom memoriadnych vlôh, ktoré dokázal už ako žiak. Profesor teológie, ktorý vystihol jeho nadanie, mu povedal: Škoda vás do Prešova. Bol opozičná, výbojná, pravdovravná a pravdumilovná povaha. Miloval ľud, medzi ktorým sa narodil, žil a pôsobil. Bol jeho radcom i lekárom; absolvoval totiž i jeden ročník lekárskej fakulty. S inteligenciou sa málo stýkal. Vyhľadával viac spoločnosť ľudu. Keď prišiel do Bardejova na jarmok alebo na trh, obyčajne bol obkolesený ľudom. Bol vytrvalý, húževnatý, konzekventný, v 48–50 roku zložil aj doktorát práv. Z bohosloveckého štúdia dosiahol tzv. Baccalareát (dnes licenciát). Zložením doktorátu práv na jednej strane dokázal po istú mieru ambicióznosť, ale hlavnou pohnútkou bolo akiste to, aby mohol výdatnejšie pomáhať ľudu v právnych otázkach.

Sympatickými slovami píše aj o kňazovi o. Emilovi Nevickom, kto-

ry pochádzal zo Šemetkoviec (nar. 20. VI. 1873) a ktorého otec bol tiež gr.-kat. farárom vo Vyšnej Voli pri Svidníku. Písal do časopisov „Nauka“ a „Selo“. Samostatne vydal Životopisy svätých.

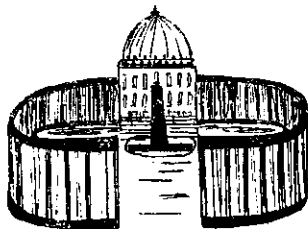
Podobne hodnotí aj cerninského gr.-kat. farára Mikuláša Kellö (nar. 28. XII. 1885), ktorý bol literárne aj kultúrno-osvetovo veľmi agilný.

Naše riadky, hoci si nerobia nárok na úplnosť, nemôžeme uzavrieť bez spomienky na neobyčajne zaslúžilého a priamo v Bardejove pôsobiaceho gr.-kat. kňaza o. Jozefa Hanuľu, ktorý má najväčšie zásluhy na vzniku samostatnej gr.-kat. farnosti, vybudovaní chrámu i fary v Bardejove. O. Jozef Hanuľa, nar. 10. aug. 1873 v Nižných Repašoch (Bližšie o ňom viď. v článku Z histórie našich farností, Slovo r. 1970, č. 7–8, str. 8). Hanuľa po svojom odchode z našej vlasti sa aj literárne angažoval v krajských náboženských časopisoch v Spojených štátoch. Napísal a vydal aj mnohé študijné príručky a poučné knihy pre našich krajanov za morom. (Porovnaj Schematismus diec. prešovskej z r. 1948, str. 156 a nasl.).

Nakoniec sa patrí ešte spomenúť aj svetlú pamiatku jedinečnej osobnosti ThDr. Jána Andraščíka, ktorý bol v r. 1832–1853 rím.-kat. farárom v Bardejove. Jeho slovanské zmýšľanie a ozaj príkladne tolerantný a úctypný postoj k východnému obradu, priamo zaväzuje k tomu, aby jeho meno v našej spomienke nebolo opomenuté. Ale sú pre to aj iné dôvody. Andraščíkovu zabudnutú pamiatku po prvý raz v našich pomeroch v rozsaznejšom článku ocenil M. Čollák práve na stránkach Gr.-kat. kalendára (Michalovec 1943). Dejový priebeh Andraščíkovho spisu Šenk palenčný z minulého storočia sa odohráva v typickom východoslovenskom prostredí. V závere významný akt prisahy o zrieknutí sa pálenky odbavujú v cirkvi.

V známej akcii dr. A. Radlinského (na sklónku prvej pol. minulého stor.) za uplatnenie staroslovienčiny ako spisovného jazyka bol, ako nám to dokázal I. Sedlák (v knihe J. Andraščík, Košice 1965, str. 32), dr. J. Andraščík s A. J. Dobrjanským za Radlinského myšlienku. Nemôžeme vynechať a nespomenúť jeho priateľské styky s Duchnovičom a Pavlovičom, s ktorými, ako uviedol v cit. diele I. Sedlák, bol v pravidelnom osobnom styku, zvlášť počas ich pôsobenia v Beloveži neďaleko Berdejova. Andraščíkov vzťah k ukrajinskému národnému hnutiu vyvrchovuje r. 1850, keď sa stáva s B. Nosákom Nezabudovom, T. Nosákom, P. Kellnerom-Hostinským a niektorými ďalšími slovenskými národovcami členom Duchnovičovej prešovskej literárnej spoločnosti — Literaturnoje zavedenie prjaševskoj, ktoré sústreďovala okolo seba literátov, vydávalo ľudovýchovné knižky, staralo sa o zbieranie ukrajinského folklóru a pod. (Cit. dielo, str. 32).

K svetlej osobnosti dr. J. Andraščíka sme možno postavili z tohto storočia významnú osobnosť jeho 5. nástupcu na bardejovskej fare preláta Gejzu Zebráckeho, od ktorého smrti uplynulo v marci t. r. 20 rokov, čo spomenuli aj Kat. noviny zo dňa 7. marca t. r., č. 10, str. 4.).

CIRKEV VO SVETE

LIST PAVLA VI. PATRIARCHOVI ATHENAGORASOVI

Chalcedonský metropolita Meliton navštívil v zastúpení patriarchu Athenagorasa sv. Otca Pavla VI. Sv. Otec poslal jeho prostredníctvom osobitný list pre patriarchu. Podávame obsah tohto listu:

„Milovaný brat v Kristu, návšteva, ktoru u nás vykonal vo Vašom mene metropolita Chalcedonie Meliton, nám spôsobila veľkú radosť, za ktorú Vám chceme poďakovať. Využívajúc príležitosť tejto návštevy, chceme úprimne bratsky vyhlásiť, a rovnako ubezpečiť Vašu svätosť o tom, že sme veľmi povďačný Pánu Bohu za to všetko, čo nám dožičil vykonať za tých ostatných niekoľko rokov pre obnovu a upevnenie vzťahov medzi našimi cirkvami. A rovnako ďakujeme Pánu Bohu zato, že v osobe Vašej Svätosti poslal svojej Cirkvi jedného z najviac zapálených hlásateľov svätého zjednotenia.

ARCIBISKUP A. CASAROLI, štátny tajomník Sv. Stolice, pri svojej návšteve Moskvy, kde slúžil v chráme sv. Ludvíka sv. Liturgiu, vyhlásil prítomným novinárom, že okrem podpísania zmluvy o zákaze nukleárných zbraní bol poverený pápežom Pavlom VI., aby nadviazal priamy kontakt s vedúcimi osobnosťami ZSSR. Arcibiskup Casaroli hovoril aj o kontaktoch, ktoré nadviazal s Ruskou pravoslávnu cirkvou v rámci ekumenických vzťahov. Novinárom ukázal pektorálny kríž zomrelého patriarchu Alexija, ktorý jeho zástupca Pimen venoval Svätému otcovi Pavlovi VI.

KŇAZI PRED HITLEROVSKÝMI TRIBUNÁLMI je názov knihy autorky Benedikty Márie Kempner, ktorá vyšla v nemeckej pôvodine v nakladateľstve St. Beno-Verlag. Má 496 strán, na ktorých defilujú pred nami mená a postavy statočných kňazov, ktorí vydávali svedectvo Kristovi neohrozene a bez strachu aj zo smrti pred hitlerovskými súdnymi tribunálmi spolu s mnohými inými. Autorka starostlivo zozbierala a podáva dokumentáciu o ich údele a profile. Uvádza spolu 130 významných predstaviteľov všetkých kresťanských vierovyznaní, ktorí prešli údolím temnôt, alebo v ňom našli aj svoju hrdiniskú smrť.

M. S.

RIMSKI VYSOKOŠKOLACI pápežských univerzít odsúdili protestným vyhlásením popravu v Guinei a západné mocnosti, ktoré sa nestarajú o nič iné, než o svoje politické, hospodárske a finančné záujmy.

FÍNSKY PARLAMENT odhlasoval v decembri minulého roku nový zákon, v zmysle ktorého môže byť bohorúhanie potrestané odňatím slobody až v rozsahu dvoch rokov.

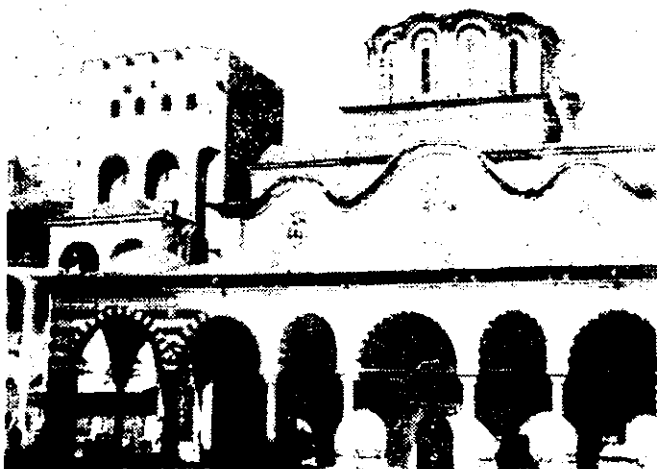
SV. OTEC navštívil v nedeľu, 7. marca t. r. malú rímsku farnosť sv. Ludovíta Grignona, kde slúžil sv. službu Božiu a povedal kázeň, v ktorej rozviedol myšlienky evanjelia o premenení Pána a povzbudil k láske voči Cirkvi: „Cirkve má i svoju ľudskú podobu, ktorá nie je bez chýb a ľudských slabostí, ale za ňou sa skrýva božská skutočnosť. Cirkve je Kristus žijúci v dejinách.“

JEDINÝM Z POSLEDNÝCH AKTOV zomrelého francúzskeho prezidenta generála de Gaulla bolo jeho svedectvo o živote pápeža Jána XXIII. z čias, keď zastával funkciu apoštolského nuncia vo Francúzsku. Generálovo svedectvo, ktoré zložil do rúk parížskeho arcibiskupa kardinála Fr. Martyho na prosbu Svätej stolice, dostalo sa medzi ostatné akty beatifikačného procesu pápeža Jána XXIII.

ekumenizmus

„Od polemického postoja medzi rôznymi kresťanskými vyznaniami sme prešli na pozície vzájomnej úcty, dialógu a začali sme praktickú spoluprácu. Iba viera, ktorú považujeme za pravdivú a potrebnú, robí nás schopnými uskutočniť plodný dialóg s kresťanskými bratmi. Horlivosť tejto viery je prameňom tisíc možností dialógu. Môžeme sa od iných naučiť, ako lepšie chápať našu vieru a ako lepšie žiť. K tomuto patrí aj zmena nášho niekdajšieho uzatvoreného a nedôverčivého postoja k týmto bratom, pre ktorých musíme mať viacej žičlivého pochopenia.

(Z prejavu Pavla VI. na začiatku Týždňa modlitieb o zjednotenie kresťanov 1971)

V bulharskej národnej svätyni, v slávnom rílskom monastieri, v ktorom je aj sídlo bulharského patriarchu, ako sme uviedli v minulom čísle Slova, zvolili za nového archimandritu 39-ročného o. Kalinika.

Archimandrita o. Kalinik je známy svojim kladným postojom k ekumenizmu. Snímka o. dr. Št. Ujhelyiho ukazuje časť slávneho rílskeho monastiera.

PATRIARCHA CYRIL VII., hlava koptickej cirkvi, zomrel v Káhire dňa 9. marca t. r. Do obdobia jeho vedenia koptickej cirkvi spadalo 1900. výročie mučeníckej smrti sv. apoštola Marka. Pri tejto príležitosti venoval koptickej cirkvi Svätý otec Pavol VI. r. 1968 relikvie tohto svätca.

Pri príležitosti smrti patriarchu Cyrila VII. odoslal Svätý otec sústrastné telegramy, v ktorých vyjadril svoju úprimnú účasť a zármotok nad skonom tohto predstaviteľa koptickej cirkvi, pričom zaželel jej hojnosť Božieho požehnania.

Za nástupcu zomrelého patriarchu zvolila posvätná synoda koptickej cirkvi biskupa Antoniosa. Koptická cirkev je členom Ekumenickej rady cirkvi a v samotnom Egypte má asi 6 miliónov veriacich.

NA POHREBE bulharského pravoslávneho patriarchu Kyrilla zúčastnil sa v zastúpení Svätého otca tajomník rímskeho sekretariátu pre zjednotenie kresťanov o. Hamer spolu s biskupom G. Marafinim.

SPOLOČNÝ KONCIL oddelených kresťanských cirkvi, usku-točnenie ktorého v r. 1968 navrhlo 4. plenárne zasadnutie Svetovej rady cirkvi v Uppsale, podporujú aj predstavitelia Svetového zväzu protestantských a reformovaných cirkvi.

ARCIBISKUP PIMEN, metropolita krutický a kolomenský, dostal v prítomnosti význačných zástupcov Rady ministrov ZSSR zlatú medailu sovietskej Mierovej rady za svoju zásluhnú a aktívnu mierovú činnosť. Podobne ocenil krajský výbor Obrancov mieru v Odeze mierovú činnosť arcibiskupa chersoneského Sergeja.

V NAIROBI otvorili prvý grécko-ortodoxný misijný seminár, ktorý zriadili za účinnej materiálnej podpory arcibiskupa Makaria a východoafrického pravoslávneho misijného biskupa Nikodéma.

„**KREŠŤANSKÉ CIRKVI** v Latinskej Amerike musia spojiť všetky svoje sily, aby mohli účinne prispieť k riešeniu všetkých závažných problémov kontinentu“, hovorí sa v spoločnom vyhlásení konferencie katolíckych a anglikánskych predstaviteľov, ktorá sa uskutočnila v Bogote. Konferencia, ktorá trvala 6 dní, začala i skončila spoločnými ekumenickými bohoslužbami.

EKUMENICKÝ PATRIARCHA Athenagoras I. z Carihradu na žiadosť gréckej pravoslávnej cirkvi vyhlásil štyroch jej miestnych svätcov za svätcov uznávaných celou pravoslávnu cirkvou. Je to na prvom mieste sv. Pelagia z ostrova Tinos a traja ďalší z ostrova Lesbos — sv. Rafael, sv. Mikuláš a sv. Irena. Svätá Pelagia z prvej polovice 19. storočia je zakladateľkou pútnického miesta s omilostneným obrazom na ostrove Tinos, ktorý ona objavila roku 1821. Pútnické miesto Tinos, ktoré odvtedy zaznamenalo početné zázračné uzdravenia, sa tak stalo vlastne istou analógiou francúzskych Lúrd a je veľmi hojne navštevované. Ostatní traja noví svätci sú mučeníkmi a vyznavačmi, ktorí položili svoje životy za Krista v čase nadvlády Turkov v 15. až 18. storočí.

Akí sme kresťania?

Pravoverní, pravoslávni, katolícki, oddelení, zjednotení, nezjednotení...? Rozlišovacie výrazy by mohli pokračovať. Hovorili by o prislúšnosti k jednotlivým kresťanským cirkvám, spoločnostiam, no nemohli by púť potvrdiť naše kresťanstvo. Naše živé a žijúce kresťanstvo v nás. Priateľa z Čiech zaujala táto výrazová rozpornosť. Bolo mu veľmi divné, že sa u nás ľudia vedeli roztrpčovať nad výrazovými rozdielmi (napr. pravoverný — pravoslávny). Dôraz na to všetko zvýšil jeho prekvapenie, keď sa s tým stretol ako s vážnym problémom i v cirkevnej tlači. To sú problémy! — vzdychol. V jeho poznámke som cítil poľutovanie, nepochopenie, údiv, ktorý bol tak jemnučko natretý i nezlomyselným výsmechom.

Ak hovoríme o svojom kresťanstve, musí ísť na bok každé hranie so slovíčkami. Kresťanstvo žiada hlavne činy, nie slová. „Christianus alter Christus — kresťan druhý Kristus“, — to je staroveká patristická deviza rovnako platná aj dnes a nie umiernené a zatvrdilé trvanie na slovách a slovíčkach, ktoré azda potvrdzujú a ozrejmuju dávnu minulosť, ale znehodnocujú našu kresťanskú prítomnosť.

Neuplatňuje sa v takýchto záujmoch výhražná pravdivosť oného známeho výroku Nietzscheho: „Čo popieral Kristus? Všetko, čomu sa dnes hovorí kresťanstvo!“ Je to známy výrok filozofa, ktorý neadoroval kresťanstvu a pre nás všetkých bez výnimky by bolo ozaj smutným vysvedčením, ak by sa jeho pravdivosť uplatňovala v našej životnej praxi. Vo svojom duchovnom snažení musíme prekonávať nečasové rozdiely, ktoré zastierajú našu kresťanskú veľkorysosť a poškodzujú ducha lásky, ktorá zaväzuje každého z nás bez rozdielu. Spisovateľ K. Čapek vo svojich Apokryfoch dáva literárnemu Pilátovi vysloviť názor o rozdelenej pravde a potrebe jednoty: „Bolo by bláznovstvom myslieť si, že pravda je na to, aby ju človek nepoznal... Ja verím, že každý má na nej podiel; i ten, kto hovorí áno i ten, kto hovorí nie. Ak by sa tí dvaja spojili a rozumeli si vznikla by tým celá pravda. Áno a nie sa ale nedá spojiť, ale ľudia sa vždy môžu spojiť; je viac pravdy v ľuďoch než v slovách!“

Pri uplatňovaní vznešených ekumenických úsilií a podpore ľudskej vzájomnosti, nemusíme sa dovoľávať románových hrdinov alebo výrokov. Potvrdzujú nám to aj veľké osobnosti našej kresťanskej minulosti a prítomnosti. Už pri vzniku reformácie vyslovil veľký stredoveký humanista — teológ Erasmus Rotterdamský vyčítavú ale k jednote nabáda-júcu myšlienku: „Prečo by nás mali rozdeľovať bláznivé mená, keď nás spojuje meno Kristovo?“ Keď ju dnes vybe-ráme z jeho diela Pramene pokoja, nezdá sa nám, že i dnes, po viac než deviatich polstoročiach, je stále aktuálna a akútna?!

Dr. E. K.

KARDINÁL EKUMENIZMU

Dňa 29. mája t. r. spomíname s úctou a úprimnou vďačnosťou nedažitých deväťdesiatin kardinála Augustína Beu. Bol ozaj veľkou osobnosťou Cirkvi tohto storočia, osobnosťou širokého rozhľadu, neúnavnej činnosti a predovšetkým životnej snahy všade prispieť k rozšíreniu a prehĺbeniu všetkého, čo môže prispieť k dobru i pochopeniu vznešeného poslania kresťanstva všetkým národom v celom súčasnom svete. Keď ho r. 1929 posielajú predstavení na vizitačnú cestu do Japonska, stáva sa výsledkom jeho polročného pobytu stavba budovy pre 1200 študentov tamtojšej kat. univerzity sv. Múdrosti. Vtedy mnohí to považovali za utópiu, ale neskôr čas dal plne za pravdu schopnostiam a prezieravosti dr. A. Beu. Dnes má táto univerzita 2 tisíc poslucháčov a v japonskom prostredí stojí svojim významom medzi prvými 36 vysokými školami v Japonsku.

Pisateľ týchto riadkov nesie v sebe trvalo drahú spomienku na zomretého kardinála Beu ako na svojho profesora Starého zákona a biblickej archeológie na pápežskom Biblickom ústave. Životnou láskou o. Beu bolo Písmo sv., najmä St. zákon. K tomuto svojmu životnému a najvznešenejšiemu poslaniu pristupuje r. 1924, kedy prichádza na slávnú Gregoriánu ako profesor St. zákona a súčasne na Biblický ústav. Rektorom tohto ústavu stal sa r. 1930 a bol nim až do r. 1949.

Dovoľte mi niekoľko osobných spomienok na tieto vzácne roky štúdia, bohatstva a krásy Pisma sv. Stále vidím pred sebou nášho profesora St. zákona a biblickej archeológie. Na nás, študentov rôznych národov, pôsobil zvláštnym, priťažlivým dojmom. Strhaval nás k úcte, oddanosti a autorite, ktorá mala základ v jeho milom a šľachetnom prístupe k nám všetkým. Dodnes spomínam, ako mnohí z nás presvedčivo tvrdili, že prof. A. Bea je jedinou osobnosťou, ktorá po všetkých stránkach vedeckého rozhľadu a osobnej priťažlivosti, najdokonalejšie predstavuje vysokú hodnotu rektora Biblického ústavu. Naše predstavy šli ešte ďalej, videli sme v ňom budúceho najvyššieho predstaviteľa

jezuitského rádu. No tu sme sa spletli, pretože Božie plány viedli nášho profesora — a to k úžasnému dobru celej sv. Cirkvi — k najväčšej túžbe II. vatikánskeho koncilu, to je, k stále plnšiemu životu kresťanského ekumenizmu.

Spomeňme si ešte na jeho pôsobenie v Biblickom ústave. Náš rektor a profesor prichádzal veľmi často počas prestávky do našich posluchární. Na chodbách bol obvyklý šum a hluk. Profesor však vstupoval nie ako prísny rektor, ale ako láskavý asistent, ktorý pre naše lepšie porozumenie a pochopenie v čase prestávky sám písal na tabuľu schému prednášky, trpezlivo a svedomite. Potom opustil poslucháreň a po zazvonení znovu vstupoval v plnej dôstojnosti ako profesor. Všetci sme boli vtedy ako podmanení jeho dôstojnou tichosťou a úprimnou pozornosťou. Spôsob jeho prednesu prebratej látky bol nenapodobiteľný. Rozprával svojim typickým, vyrovnaným tichším hlasom, tému starostlivo rozdelil a hlavne doplnil bohatými poukazmi na najnovšiu literatúru. V tom čase nám prednášal prvé kapitoly z knihy Genezis. Aké bohatstvo myšlienok a znalostí poskytovali prvé stránky Božieho slova St. zákona! V biblickej archeológii nám vždy priblížil celistvosť výsledkov archeologických vykopávok a najnovších objavov.

Pútavo vedel oživiť a obsahovo priblížiť Písmo sv. z konkrétneho archeologického poznania onej posvätnéj dávnej starozákonnej doby. Jeho cieľom bolo najväčšie možné rozšírenie a zvedčenie biblického štúdia. Založil samostatnú fakultu pri Biblickom ústave pre orientálne jazyky. Táto fakulta mala 4 odbory: semitský (sýrsky, aramejský, etiopský a ugaritský), assyriológiu (sumerština a akkadština), egyptológiu (egyptský a koptický) a špeciálne prednášky z hetitštiny, arménštiny, gruziňštiny a sanskrtu. Nesmieme zabudnúť ani na jeho veľký záujem o vtedajšie súčasné vykopávky v Telelat Ghassul, v Ugaritu-Ras Šamra, štúdiu aramejských papyrusov, slabikového písma Byblos a kumranských rukopisov.

R. 1943 otvárajú sa najširšie obzory plnému rozvinutiu katolíckej biblickej vedy encyklikou Pia XII. Divino afflante Spiritu. Za touto historickou encyklikou stál celou svojou osobnosťou a vedeckou autoritou znovu prof. Bea. Možno povedať, že tu dal základ k ekumenizmu II. vatikánskeho koncilu, aby totiž stále hlbšie a presnejšie porozumenie i láska k Písmu sv. otvárali dokorán dvere k budúcej najtúžobnejšej jednote veľkej kresťanskej rodiny. Usiloval o to, aby Písmo sv. bolo pevným a prvým základom všetkých, ktorí veria v Božstvo J. Krista.

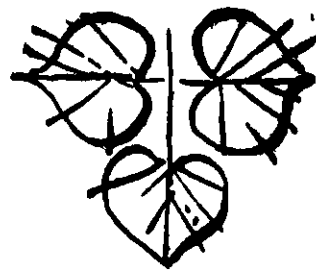
A. Bea spolu s profesormi Biblického ústavu je i tvorcom nového latinského prekladu tzv. Zaltára Pia XII. R. 1949 odovzdáva prof. Bea vedenie Biblického ústavu svojmu nástupcovi o. Ernestovi Vogtovi. Rozšírenie a zmodernizovanie tohto ústavu je taktiež nezabudnuteľným dedičstvom prof. Beu. I najchúlostivejšia dogmatická konštitúcia o Božom zjavení, ktorá prešla toľkými pripomienkami otcov biskupov II. vatikánskeho koncilu, do-

stala svoj konečný tvar a znenie prepracovaním kardinála Beu. Jeho úprava bola potom väčšinou hlasov prijatá a zároveň naplní tejto konštitúcie bola jeho zásluhou podstatne zameraná k vrcholnému cieľu: zjednoteniu kresťanov.

R. 1959 menoval vynikajúci pápež našej doby Ján XXIII. prof. A. Beu kuriálnym kardinálom. Rok po tomto vznešenom menovaní stáva sa predsedom Sekretariátu pre jednotu kresťanov. Mnohi významní autori presvedčivo zdôrazňujú skutočnosť, že k takémuto úradu nebolo vhodnejšej a schopnejšej osobnosti, než bol kardinál Bea. Narodil sa v Nemecku, vo vlasti a kolíske vnútorného rozdelenia kresťanov v Európe, v kolíske protestantizmu. Je to naozaj riadenie Božie, že táto osobnosť v tak úctyhodnom veku pristupuje k svojmu najvrcholnejšiemu poslaniu. On je živým nervom koncilných dokumentov o ekumenizme, o vzťahu Cirkvi k nekresťanským náboženstvám a náboženskej slobode. Celú úprimnosť i veľkú osobnosť kardinála Beu poznávame v známej knihe Mier medzi kresťanmi. Je to vzácny a úprimný dialóg medzi katolíckou cirkvou ústami kardinála Beu a Wiliamom A. Vissert Hooftom, generálnym tajomníkom Svetovej rady cirkvi. Aj vzťah kresťanov k Židom bol otázkou srdca kardinála Beu.

Iba skutočný odborník by mohol spravodlivejšie vystihnúť vrcholný a záverečný úsek veľkého a Bohom požehnaného života kardinála Beu. Nebeský Otec, nevyspytateľnej prozreteľnosti, lásky a milosrdenstva, povolal pred trma rokmi (dňa 16. novembra 1968 ako 87-ročného) nášho nezaobduteľného rektora a profesora kardinála Augustína Beu ako služobníka vonkoncom nie neúčinného do večného kráľovstva svojej dobroty a lásky.

prof. dr. FR. KOTALÍK

Srdcom našej mierovej práce je „kristológia“. Božie vtelenie, kríž a Kristovo zmŕtvychvstanie sú prejavom Božej solidarity s človekom, jeho záujmu o človeka a súčasne teda i záväzkom pre človeka, aby bol Božím spolupracovníkom pri vytváraní podmienok nového života v koexistencii a proexistencii. Bohom povolaní k slobode viery citíme sa i v tejto práci slobodní a v tomto duchu pozývame všetky údy svojho kresťanského spoločenstva k úplne otvorenej spolupráci.

(Z vyhlásenia IV. kresťanského mierového zhromaždenia v dňoch 18.—19. januára 1971 v Bratislave)

Päťdesiaty deň po Veľkej noci apoštoli zasa sa spoločne modlili. Zrazu počuli hukot, ako by prichádzal prudký víchor. I ukázal sa nad hlavou každého ohnivý jazyk. Všetci boli naplnení Duchom Svätým a začali hovoriť rozličnými jazykmi.

V tom čase bolo v Jeruzaleme veľa Židov z rozličných krajín, ktorí prišli na slávnosti Letníc. Keď počuli hukot, zhýklo sa ich veľké množstvo k domu, kde boli apoštoli. Všetci sa náramne divili, keď počuli apoštolov rozprávať rečou tých krajov, z ktorých prišli. Udivení sa pýtali: „Či títo nie sú Galilejčania? Ako je to, že sme počuli každý reč svojej krajiny?“

Vtedy Peter prehovoril k nim: „Mužovia izraelskí, počúvajte moje slová! Nazaretského, ktorý mnohými zázrakmi dokázal svoju božskú moc, — o čom sami dobre viete, — vydali ste pohanom a pribili na kríž. On však vstal zmŕtvych, čoho sme my svedkami, a teraz sedí na pravici Božej. Dnes zoslal na nás Ducha Svätého, čo aj vy sami pozorujete!“

Vedzte, že ten, ktorého ste ukrižovali, je sľúbený Mesiáš, J. Kristus! Keď počuli tieto slová, zarmútili sa a volali: Mužovia, bratia, čo máme robiť? Peter im povedal: Čítajte pokánia a nech sa každý z vás dá pokrstiť v mene J. Krista! A v ten deň dalo sa pokrstiť okolo tritisíc ľudí.

Sviatok Ducha Svätého alebo Turíce slávime päťdesiaty deň po Veľkej noci.

Ohnivý jazyk. Oheň svieti, hreje a v ohni sa čistia kovy. Týmto vlastnosťami zobrazuje sa činnosť Ducha Svätého v dušiach. Duch Svätý milosťou pomáhajúcou osvecuje náš rozum a zohrieva srdce láskou k Bohu — milosťou posväcujúcou očisťuje naše duše a robí ich podobné Bohu.

Svätenie nedele miesto starozákonnej soboty zaviedla Cirkev svätá preto, lebo v nedeľu vstal Pán zmŕtvych a v nedeľu zoslal Ducha Svätého.

Skutky apoštolské. Svätý Lukáš, evanjelista, v knihe nazvanej Skutky apoštolské, opisal život a činnosť apoštolov po nanebevstúpení Pána a život prvých kresťanov.

(Z knihy BIBLICKÉ DEJINY, ktoré vydal Spolok sv. Vojtecha v CN — str. 107—109).

„Blesky nového svetla sa križovali, aby zahnali starú temnotu, keď v žiarivom jase jazykov sa ozvalo jasné slovo Pánovo so svojou osvecujúcou silou a páliacou mocou, ktorá tvorí poznanie a zahladzuje hriechy. Preto sa, milovaní, povzbudíme k slávnostnému prežitiu týchto turečských sviatkov, v ktorých oslavíme Ducha sv. Lebo on posväcuje celú katolícku cirkev, on naplňuje každú rozumnú dušu, on vdychuje vieru a je učiteľom vedy, prameňom lásky, pečatou a základom každej čnosti.“

(Sv. Lev Veľký)

Katechizmus v číslach

1 nám pripomína tieto základné pravdy:

je jeden Boh,
jedna pravá viera,
jedna viditeľná hlava sv. Cirkvi,
jedna novozákonná obeť.

2 nám pripomína:

dva pramene našej viery (Písmo a tradícia)
dve časti Biblie (Starý a Nový zákon),
dve prirodzenosti v osobe Krista (božská a ľudská),
dve častky človeka (telo a duša),
dve sviatosti mŕtvych (sv. krst a pokánia),
dve základné pravidlá kresťanského života: „Rob dobré a varuj sa zlého!“

dva druhy hriechov (ťažké a ľahké, čiže smrteľné a všedné),
dve najhlavnejšie prikázania Božie: Milovať Boha z celého srdca svojho, z celej duše, z celej mysle svojej a Milovať bližného svojho ako seba samého!

dve hlavné častky cirkevného roku (vianočný a veľkonočný čas),

3 nám pripomína:

tri božské osoby (Otec, Syn a Duch Svätý),

troch členov sv. Rodiny (Spasiteľ, jeho presv. Matka a sv. Jozef),

troch krátov podľa podania, troch sv. svätiteľov, ktorých sviatok slávime v januári (Sv. Bazil, Ján Zlatoústý a Gregor),

trojaký úrad Božieho Syna a Spasiteľa nášho (učiteľský, kňazský a pastiersky),

3 razy zaprel sv. Peter svojho Majstra,

3 razy padol Spasiteľ pod krížom, 3 hodiny visel na kríži,

tretí deň vstal z mŕtvych, tri povinnosti detí voči rodičom (lásku, úctu a poslušnosť),

tri sviatosti, ktoré môžeme prijať len raz v živote (sv. krst, sv. myropomazanie a kňazskú vysviacku),

tri hlavné častky sv. Liturgie (obedovanie, premenenie a prijímanie),

tri formy modlitby sv. ruženca (radostný, bolestný a slávný),

tri Božské čnosti: vieru, nádej a lásku

tri evanjeliové rady (dobrovoľná chudoba, stála čistota a stála poslušnosť),

tri hlavné dobré skutky (modlitba, pôst a almužna),

tri miesta na druhom svete (nebo, očistec a peкло).

(Podľa osnovy P. F. Štveráka prel., vybrala a upravila A. K.)

Pokračovanie v budúcom čísle.

Viem sa správne prežehnať? Zložím tri prsty a dva zohnem ako na tomto obrázku. Tri prsty spojujem preto, aby som vyznal, že v jednom Bohu sú tri osoby. Zohnuté dva prsty znamenajú, že druhá božská osoba, Syn Boží, je pravý Boh a pravý človek.

Pri prežehnaní vyslovujeme tieto slová: „Vo imja Otca i Syna i svjataho Ducha. Amín“ — čiže: „V mene Otca, i Syna i Ducha svätého. Amen.“

Uvedomujem si, aké veľké a významné vierovyznanie vyznávam, keď spomínam celú Najsvätejšiu Trojicu. Keď spomínam Boha Otca, ktorý ma stvoril, Boha-Syna, ktorý má vykúpiť a Boha-Ducha svätého, ktorý ma posväcuje?

Prežehnanie sa, to je to najjednoduchšie a najprostejšie vyznanie našej viery. S ním začína každý bohoslužobný úkon, každá naša modlitba a práca. S ním začína naše pokrstenie a sprevádza i všetky ostatné sviatosti. Kiež by sme vždy zbožne a hodne v mene najsvätejšej Trojice začínali i končili každé svoje úsilie!

(Snímka a text ANTON PETRAŠOVIČ)

Budme štedrí vo svojej vďačnosti!

Keď som s pozornosťou a úprimným záujmom sledoval v zimných dňoch televízny prenos z krasokorčuľarských pretekov, vždy mi bolo príjemne, keď záverečný prenos končil nadšeným objímaním víťazov, udelením cien a zvyčajnými gratuláciami. Komu ďakovať za toto všetko? Koľkí sa podieľajú na úspechu takéhoto pretekára? Veľa ľudí prispievalo k tomu, že ten či onen dosiahol svoj úspech, ktorému tlieskal celý svet. Zaväzuje to k veľkej vďake. Veľký úspech k veľkej vďake, ale ja sa domnievam, že každý i ten najmenší životný úspech má človeka potešiť, povzbudiť, ale aj viesť k vďačnosti voči tým, ktorí nám k tomu všetkému, z čoho sa radujeme, prispeli svojou mierou.

Aj naše drobné životné úspechy nás zaväzujú, aby sme ich vďačne splácali. Vďačný syn a dcéra hneď po Bohu myslí svojou vďačnosťou predovšetkým na drahých rodičov, milovaného otca, drahú matku. Ale vedľa nich stoja ďalší, ktorú svojou pomocnou rukou prispeli k tomu či onomu nášmu životnému úspechu. Tu, pravda, nemám na mysli iba úspechy športové. Patrí sa zaradiť sem všetko, čo bolo prospešné, dobré, krásne a povznášajúce. Úspech v škole, úspech v zamestnaní, úspech v záujmových odboroch atď. Z toho máme prežívať nielen čistú radosť, ale aj odvádzat pociťujúcu vďačnosť všetkým tým, ktorí nám k nej pomohli.

Či má naše srdce drahšiu relikviu ako pamiatku na rodičovskú lásku? Či existuje na svete nežnejšia a obetavejšia bytosť, ako žena vyznamenaná najkrajším titulom materstva? Ak prijímame prejavy lásky od svojich najdrahších i od všetkých ostatných, prijímajme ich nielen pre vlastné potešenie, úspech a podporu, ale prijímajme ich ako vážny záväzok k vďačnosti, ktorá každé dobré dielo našim úsilím vytvorené a bohatou podporou iných upevnené, zväčší vo význame a posväť vďačnou láskou. Takto každý náš úspech nezmenší našu radosť, ale rozmnoží ju aj v srdciach mnohých iných! Budme štedrí vo svojej vďačnosti!

o. M. Magyar

Myšlienky na všedný deň

Mnohé naše slová a gestá sa stali len spoločenskou formalitou. Ak za nimi nestoja skutky, človekovi nič nehovorí.

Urážlivé slovo, ktoré vychádza z našej mysle a z našej vôle, nás poškvrňuje a čini vinným.

Len málo ľudí chápe, že aj na kríži sa neprejavila Božia nemohúcnosť, ale výlučne jeho láska, ukrižovaná na ňom za nás.

Smrť Kristova nebola obyčajným zahynutím. Znamenala naplnenie jeho života v znamení obety za druhých, za nás — ľudí. Dal nám príklad, aby sme aj my žili pre druhých a potom tak ako on — vstali z mŕtvych.

Osamelý a opustený človek sa môže cítiť ako neužitočný a zbytočný. Predsa však je sťa znovuzrodený, keď sa dozvie, že niekto ho predsa miluje. Podobne čini Láska Kristova s našim životom.

Kto stále myslí len na seba a len seba hľadá, aj nájde len seba. A to ponechaného na seba samého. Kto sa však otvorí pre druhého, kto zakotví seba celého v stravujúcej sa službe z lásky voči tým, čo sa v núdzi nachádzajú, stane sa bohatým a bude šťastlivým.

(Vybral a preložil Marián Skala)

Pýtal som sa kvetín, kde sú ich myšlienky najzdravšie
A odvetili: Na hrobách!
I rýchlo som sa ich spýtal, kde sa im najlepšie odpočívajú
A odvetili: Na oltári!

(Vstupná báseň z knihy o. Jakuba Demla: MOJI PŘÁTELE, vyd. naklad. Československý spisovatel v Praze 1967, prel. Red.)

ZBYTKY PŮVODNĚHO CHRÁMU, a to chrámový oblúk, časť múra a základ jedného stĺpu objavili počas reštauračných prác v bazilike sv. Hrobu v Jeruzaleme. Tento chrám dal postaviť v roku 335 cisár Konštantín Veľký, ale v roku 614 ho zničili Peržania. Po jeho obnovení v r. 1009 opäť bol zničený. Reštauračné práce v bazilike sv. Hrobu, ktorá bola vybudovaná v období krížových výprav a o ktorú sa dnes stará jeruzalemský patriarchát, otcovia františkáni a grécka pravoslávna cirkev, ukončia v budúcom roku.

VŠESLOVANSKÁ MYTOLÓGIA vo výtvornom diele Fr. Kupčika je názov tematicky neobyčajnej výstavy, ktorú usporiadali v miestnom múzeu v Spišskej Novej Vsi a ktorú chcú inštalovať v Gelnici, Krompachoch a Poľade.

RUSKÁ FOLKLORISTIKA v novom prepracovanom vydaní vyšla ako vysokoškolská príručka v Moskve a zhromažďuje príspevky vynikajúcich odborníkov o folklóre, tradíciách a zásadách pri zbieraní bylín, piesní, rozprávok a ost. pokladu ľudového umenia.

POVESTNÁ ČESKÁ BIBLIA patrí k vzácnym českým kultúrnym pamiatkam 14. st. Zachovali sa len jej fotokópie a opisy, lebo ju na začiatku 1. svetovej vojny zničil požiar v Lovani. V nakladateľstve CSAV Academia vyšla o tejto vzácnnej pamiatke štúdia Vl. Kvasa.

U TOMTO ROKU UPLÝNIE:

500 rokov od narodenia Albrechta Dürera, slávneho maliara a grafika (u nás Ružencová slávnosť v NG Praha) — 490 rokov čo v Ostrohu prvý ruský knihtačiar Ivan Fjodorov vytlačil vzácnu ostrožskú Bibliu — 400 rokov od narodenia slávneho hvezdára Jána Keplera — 375 rokov od Brestskej únie — 345 rokov od smrti Pavla Bríla, ktorý spolu so svojim bratom Mathiasom ako vynikajúci maliari vyzdobili mnohé rímske chrámy — 350 rokov od narodenia J. de La Fontaina, autora preslávených Bájok — 275 rokov od narodenia o. Prokopa Diviša, farára v Přiměticiach, vynálezcu hromozvodu — 240 rokov od smrti F. M. Brockhoffa, jedného z najvýznamnejších barokových sochárov. Jeho sochy okrem iných, zdobia aj známy Karlov most v Prahe — 200 rokov od narodenia Mungo Parka, škótskeho lekára a afrického cestovateľa. Zahynul r. 1806 v Nigeru — 150 rokov od narodenia N. A. Nekrasova, ruského básnika a spisovateľa — 120 rokov od narodenia vynikajúceho kardinála, priekopníka ekumenizmu D. J. Merciera — 100 rokov od smrti staviteľa J. Krannerera, jedného z budovateľov svätovítskej katedrály — 90 rokov od narodenia pápeža Jána XXIII. — 75 rokov od smrti rakúskeho hudobného skladateľa Antona Brucknera, autora 9 symfónií a mnohých cirkevných skladieb — 70 rokov od prvého vydania básnickej zbierky Ruky Otakara Březinu — 50 rokov od smrti popredného slovenského tolstojevca MUDr. Dušana Makovického — 40 rokov od vydania sociálnej encykliky Pia XI. Quadragesimo anno — 20 rokov čo zaopatrený sviatostami chorých umrel v Novom Vestci pri Starej Boleslavi národný umelec, skladateľ J. B. Foerster —

Ikony zo ZSSR u nás

Vo februári t. r., ako sme stručne informovali v min. čísle Slova, bola inštalovaná v Dome umenia v Bratislave výstava „Od najstarších čias po dnešok“. Bola to po výstave v parížskom Louvri najväčšia výstava kultúrnych pamiatok, ktoré predstavil ZSSR v zahraničí.

Medzi najatraktívnejšie exponáty patrili bezpochyby ikonopisné pamiatky. Najbohatšie bola zastúpená novgorodská škola, ktorá priniesla do ruského ikonopisu mnohé nové regionálne a dobové prvky. Na ikonách z tejto oblasti sa zjavujú najčastejšie postavy svätcov a udalosti z ruskej národnej histórie. Najobľúbenejšie postavy boli sv. Boris a Gleb, ktorých maľovali ikonopisci v typických ruských šľachtických odevoch. Súbežne s ruskými skazkami vznikali ikony s epickým obsahom, ako napr. sv. Juraj v súboji s drakom, ktorá bola prezentovaná na výstave v niekoľkých variantoch.

Zvláštnej pozornosti tešili sa ikony zo 17. stor., ktoré boli zdobené najrozličnejšími technikami ako tepanie v kove vyrezávanie v kosti, výzdoba filigránom, granulovaním a pod., ako aj nádherné bohoslubné rúcha, evanjeliáre a bohoslubné nádoby.

A. F.

SLOVO — časopis gréckokatolíkov. Vychádza raz mesačne. Redakcia a administrácia Košice, Moysešova 50. Vydáva spolok sv. Vojtecha v Trnave v CN. Rediguje dr. Emil Korba. Uzavierka čísla je 1. v mesiaci pre nasledujúce číslo. Neobjednané rukopisy nevraciame. Tlačia Dukelské tlačiarne, n. p., Prešov. Pov. SÚTI č. 245/69-sekr. z 20. VI. 1969. Rozširuje Poštová novinová služba. Objednávky do zahraničia prijíma Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. Cena jedného výtlačku 2 Kčs.

Knihy

BIBLICKÉ DEJINY Starého a Nového zákona vydal v nedávnom čase Spolok sv. Vojtecha v CN Bratislava. Ilustroval akad. maliar J. Nagy. Distribúciu tejto úhľadnej náboženskej učebnice robia výlučne dekanské a farské úrady. Cena viaz. 12 Kčs.

CESTA SV. TEREZIE Ježíškové — je názov útleho výkladu T. Vodičku, v ktorom sa autor snaží objasniť základné rysy cesty ku kresťanskej dokonalosti, ako ich slovom i činom hlásala sv. Terezia. Vodičkovu úvahu vydalo nakl. Vyšehrad v Prahe 1970 ako 2. zväzok edície Život. Str. 48. Cena 3 Kčs.

Kniha spolu s nedávno vydanou knihou Terezia Martinova (od M. Holkovéj) a prekladom Listov sv. Terezie (prel. I. Marianov) je dôstojným uctením pamiatky tejto veľkej a sympatickej „svätej s ružami“.

ŽIVOT KRISTA (Jézus története) — autor A. Ijjas. Maďarský životopis Spasiteľa, ktorý vydalo nakl. Ecclesia (Budapest V., V. Károlyi u. 4).

QUO VADIS? — Slávny historický román z počiatkov rozvoja kresťanstva od poľského klasika a nositeľa Nobelovej ceny H. Sienkiewicza vyšiel v nakl. Tatran v Bratislave. Cena viaz. 39 Kčs.

DREVENÉ CHRÁMY východného obradu na Slovensku je názov publikácie, ktorú v ukrajinskom jazyku vydalo Okr. vlastivedné múzeum vo Svidníku. Autormi tejto obsažnej publikácie sú B. K. Puškárová a I. Puškár. Str. 528. Cena 58 Kčs.

V knihe sa stretneme s popisom 111 chrámových objektov a cenným materiálom o chrámových stavbách východného obradu u nás.

MARTIN HAMULJAK — kniha A. Matovčíka o významnom reprezentantovi bernolákovského hnutia, poprednej osobnosti nášho národného obrodenia a zaslúžilom katol. kňazovi, ktorý mal blízky vzťah i k východnému Slovensku. Vyšlo nakl. SAV 1971 ako publikácia Slov. historickej spoločnosti. Str. 276. Viaz. 26 Kčs.

SLOVANSKÁ SLAVISTIKA 1968 prináša slavicistickú bibliografiu a vychádza v nakl. Matice slovenskej. Autorkou knihy je E. Duchajová. Cena broš. 16,50 Kčs.